ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ Β'.
ΤΕΥΧΟΣ ΙΔ'.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ
1902

ΑΘΗΝΗΣΙ

ΓΡΑΦΕΙΑ
ΟΔΟΣ ΠΙΝΑΚΩΤΩΝ
ΑΡ. 22α

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΑΣΤΟΝ ΤΕΥΧΟΣ
ΔΡ. 1,20

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Ἐτησία. . . δρ. 12. — Ἐξάμηνος. . . δρ. 6

Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ εἰς χρυσόν.

ΓΡΑΦΕΙΑ: Ὁδὸς Πινακωτῶν 22α.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΤΟΣ Β'. ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1902 ΤΕΥΧΟΣ ΙΑ'.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΘΗΝΑΣ ΣΕΡΕΜΕΤΗ. Φ. Λίστ.

ΔΙΚ. Στὸ πλάϊ μου.

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗ. Ἡ ζωγραφικὴ ἐν Ἑλλάδι (*Συνέχεια*).

ΑΙΜΥΛΙΑΣ ΚΟΥΡΤΕΛΗ. Ἀφώτιστο μνῆμα.—Στὰ μνήματα.—Ξένοιαστος ὕπνος (*Ποιήσεις*).

Ξ. ΣΩΧΟΥ. Γιαννούλης Χαλεπᾶς.

ΑΜΑΡΑΝΤΟΥ. Γέλοιο-κλάμμα. (*Ποίησις*)

Ν. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗ. Τύχαι τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου κατὰ τὰ ἔτη 1838—1842 (*Τέλος*).

Ι. Π. ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ. Ἔρημος γέρος. (*Διήγημα*).

Δ. Ι. Κ. Ἡ τέχνη κατὰ τὸν Μεσαίωνα (*Συνέχεια*).

JEAN MOREAS. Στροφαί. (Μετάφρασις *Σ. Σεφεριάδου*).

Κ. Μουσική.

ΛΔΙΟΡΘΩΤΟΥ. Casus belli — Ἡ Γραμματική. — Μὲ Η καὶ μὲ Ι.

ΔΑΦΝΙΔΟΣ. Σημειώσεις ἑνὸς μηνός.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ (Ἀρχαιολογία. — Ζωγραφική.—Γλυπτική.— Ἀρχιτεκτονική.— Ἐκθέσεις).

ΕΙΚΟΝΕΣ:

Α. KELLER. Ὁ θρῦλλος τῶν Μαγισσῶν. (*Φωτοτυπία*).

MAX. KLINGER. F. List.

ΙΩ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ. (*Αὐτογραφία*).

ΙΩ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ. Χωρική.

ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ ΧΑΛΕΠΑΣ.

ΛΟΥΚΙΑ ΙΩΑΝΝΟΥ.

G. DORE. Ὁ Χριστὸς φέρων τὸν Σταυρόν.

ΦΡ. ΑΡΙΣΤΕΩΣ. Casus belli. (*Δύο γελοιογραφίαι*).

Κ. ΣΑΡΛΗ. Ἡ Γραμματική.

ΦΡ. ΑΡΙΣΤΕΩΣ. Ὁ Κρητικός.

ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ. — ΠΡΩΤΟΓΡΑΜΜΑΤΑ.— ΤΙΤΛΟΙ (*Φ. Ἀριστέως, Κ. Ρωμανίδου, Σ. Ξενοπούλου, Κ. Σαρλῆ*).

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ:

Ἔργα Ἀλεξάνδρου Βυζαντίου, ἐκδιδόμενα ὑπὸ Γρηγ. Βυζαντίου. Ἐν Ἀθήναις. Σελ. 401.

Μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἔργων τοῦ ἀλησμονήτου Ἀναστασίου Βυζαντίου, ἡ ἀδελφικὴ στοργὴ χαρίζει εἰς τὰ Ἑλλ. γράμματα συνηνωμένον τὸ ἔργον τοῦ ἀνταξίου τοῦ Ἀναστασίου αὐταδέλφου, τοῦ κορυφαίου τῶν Ἑλλήνων δημοσιογράφων. Εἰς τὸν τόμον αὐτὸν διαλάμπει ἡ διαυγὴς ἀντίληψις καὶ βαθεῖα κρίσις τοῦ φιλοπάτριδος δημοσιογράφου, ἡ καλλιέπεια καὶ τὸ εὐπάρυφον τοῦ γλωσσικοῦ ἐνδύματος, τόσον ἁρμονικῶς προσαρμοζομένου πρὸ τὴν βαθύτητα τῆς σκέψεως. Ὅλα τὰ ἐθνικὰ καὶ πολιτικὰ ζητήματα ὅσα ἀπησχόλησαν ἀπὸ τριακονταετίας τὴν Ἑλλάδα, ἔθιξεν ἡ βαθυρρήμων γραφὶς τοῦ Τεργεσταίου δημοσιογράφου καὶ τὰ ἐξήντλησε σχεδὸν ἐν τῇ ἀγαστῇ συντομίᾳ τῆς φράσεως. Τῶν πολειτειακῶν μελετῶν προηγοῦνται ὡραῖοι στίχοι τοῦ πολυκλαύστου Βυζαντίου, διακρινόμενοι διὰ τὴν γνησιότητα τῆς ἐμπνεύσεως καὶ τὴν χαρακτηρίζουσαν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καθ' ἣν ἐγράφησαν, μειλαγχολικὴν ἔκφρασιν.

Λέσιγγ. Λαοκόων. Μετάφρασις Ἀρ. Προβελεγγίου. Ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ Μαρασλῆ.

Χέρτσβεργ. Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος. Μετάφρασις Π. Καρολίδου. Τεῦχ. Α'. Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Μαρασλῆ.

Μακώλεϋ. Ἱστορία τῆς Ἀγγλίας. Μετάφρασις Ε. Ροΐδου. Ἐξεδόθησαν τὰ ὑπ' ἀρ. α, β, γ. τεύχη τοῦ Ε', τόμου. Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ.

Le connaisseur Μηνιαῖον εἰκονογραφημένον περιοδικόν. Ἐκδίδεται Ἀγγλιστί. Εἰδικὴ ἔκδοσις μετὰ Γαλλικῆς μεταφράσεως. Ἕκαστον τεῦχος 1.50 φρ χρ.

Γ. Τζαννετάκη. Ἔφεδροι ἀξιωματικοί.

Ἐπαμ. Κυριακίδου. Μαγνητικαὶ δυναμικαὶ γραμμαί. Ἐν Ἀθήναις.

Τὰ Πάτρια. Περιοδικὸν τοῦ ὁμωνύμου συλλόγου.

ΑΓΓΕΛΛΟΝΤΑΙ:

«Χρυσάνθεμα». Λυρικαὶ ποιήσεις Αἰμυλίας Κούρτελη. Ἐν Ἀθήναις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

E. Babelon. Traité des Monnaies grecques et romaines.

Fournier. Sarlovize. Artistes oubliés.

Al. Gayet. L'art copte. Ecole d'Alexandrie. Architecture monastique. Sculpture. Peinture. Art coptuaire.

A. Joubin. La Sculpture grecque entre les guerres mediques et l'epoque de Périclès.

Al. Roux. La Vie artistique de l'Humanité.

L'oeuvre de Eugène Carrière ὑπὸ G. Geffroy.

Les peintures d'Hippolyte Flandoin à l'eglise Saint-Vincent-de-Paul, à Paris.

L. Bénédite. Alexandre Falguiere.

Japon. Une relation en couleur. Ὑπὸ M. Meupes. Λονδῖνον.

Les frères Dalziel. Μετὰ πολλῶν ἐξόχων ξυλογραφιῶν.

P. Ditchfield. Villages Anglaises. Λονδῖνον.

H. Mendelssohn. Böclin.

Ε. Δ. Κ. Νοβοαλεξάνδροφκαν.— Τὸ πεζὸν ἀνώτερον τῶν ποιημάτων. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἕνεκα συσσωρεύσεως πολλῆς ὕλης, ἀδύνατος ἡ δημοσίευσις. Ἀργότερον.

A. VON KELLER — Ο ΘΡΥΛΟΣ ΤΩΝ ΜΑΓΙΣΣΩΝ (Φωτοτυπία Β. Παπαγιαννοπούλου).

Ἔργον Max Klinger

F. LISZT

[Ἡ διαπρεπὴς παρ' ἡμῖν μουσικὸς κ. Ἀθηνᾶ Σερεμέτη, ἥτις ἤρξατο τῶν ἐν τῷ Ὠδείῳ διαλέξεών της, ὁμιλήσασα μέχρι τοῦδε περὶ Λίστ καὶ Σοπέν, εὑρεστήθη νὰ παράσχῃ ἡμῖν τὴν μελέτην της περὶ Λίστ, ἐξ ἧς τὰ κυριώτερα μέρη ἀπηνθίσαμεν. Ἡ κ. Σερεμέτη, συνώδευε τὰς διαλέξεις της δι' ἐκτελέσεως ὑπερόχου δυσκολωτάτων τεμαχίων τῶν μεγαλοφυῶν μουσουργῶν.

Σ.τ.Δ.]

Ὁ βίος τοῦ Λίστ δὲν παρουσιάζει τὰς θλιβερὰς ἀντιθέσεις, τὰς δοκιμασίας καὶ τὴν πάλην, ἥτις ἀνέδειξε ἄλλους καλλιτέχνας. Κυρίως εἰπεῖν, διῆλθε τὴν ζωὴν ὁλόκληρον σχεδὸν βαδίζων ἐπὶ ῥόδων. Ἐπιτυχίαι καλλιτεχνικαὶ καὶ ἐπιτυχίαι κοσμικαὶ τὸν ἀνέμενον πανταχοῦ.

Κατὰ τὰς εὑρεθείσας σημειώσεις ἐν τοῖς χειρογράφοις του, ὁ Λίστ ἐγεννήθη τῷ 1811, κατ' ἄλλους τῷ 1809, τῇ 22 Ὀκτωβρίου ἐν Bœding, χωρίῳ κειμένῳ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Οὐγγρικῆς πρωτευούσης. Ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς εἰκογενείας μανθάνομεν ὅτι ἦτο Οὐγγρικῆς καταγωγῆς. Ὁ πατήρ του, λογιστὴς παρὰ τῷ οἴκῳ τοῦ πρίγκηπος Ἐστερχάζη, ἐκαλλιέργει τὴν μουσικὴν ὡς ἐρασιτέχνης.

Τὸ παιδίον ἦγε μόλις τὸ 6ον ἔτος ὅτε ἡμέραν τινὰ ἤκουσε τὸν πατέρα του ἐκτελοῦντα ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου συναυλίαν τοῦ Ries. Τὴν αὐτὴν ἑσπέραν ἔψαλε τὸ θέμα καὶ τὰς κυριωτέρας μελῳδίας. Ἡ πατρικὴ στοργὴ συνεκινήθη μεγάλως ἐκ τῆς προώρου ταύτης ἀποκαλύψεως. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ὁ μικρὸς Φράντζ ἤρχισε τὴν μελέτην τοῦ κλειδοκυμβάλου.

Μετὰ τρία ἔτη ὁ Λίστ ἔδωκε τὴν πρώτην αὐτοῦ συναυλίαν· ἐπροξένησε δὲ ζωηροτάτην ἐντύπωσιν διὰ τῆς ἐκτάκτου διὰ τὴν ἡλικίαν του μουσικῆς δεινότητος. Μετὰ ταῦτα ὁ πατήρ του ὡδήγησεν αὐτὸν εἰς Βιέννην, ὅπου τὸν παρέδωκε εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ Czerny. Ἐντὸς ὀλίγου διαστήματος τοσοῦτον ἐπροόδευσε τὸ μουσικὸν παιδίον, ὥστε τὰ ἔργα τοῦ Beethoven καὶ τοῦ Hummel σχεδὸν δὲν παρουσίαζον μυστήρια δι' αὐτόν.

Ἐκ Βιέννης διηυθύνθη μετὰ τῆς οἰκογενείας του εἰς Παρισίους, ἔνθα ἡ κοινωνία μετ' ἐνθουσιασμοῦ παρηκολούθει τὰς ὑπ' αὐτοῦ διδομένας ἐν τῷ Μελοδράματι συμφωνίας. Ὁ μικρὸς Φράντζ ταχέως ἐγένετο τὸ κόσμημα τῶν μᾶλλον ἀριστοκρατικῶν αἰθουσῶν. Αἱ ὡραῖαι δούκισσαι καὶ κομψαὶ μαρκήσιαι τοῦ προαστείου τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ μαγευμέναι ἐκ τῆς εὐστροφίας τῶν δακτύλων του καὶ τῆς παιδικῆς του χάριτος, ἐπλήρουν αὐτὸν θωπειῶν καὶ κατεφίλουν τὴν ξανθὴν κόμην του.

Μεταξὺ τῶν θαυμαστριῶν του τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀναφέρομεν τὴν κόμησσαν d'Agoult, τὴν μετέπειτα γνωστὴν ἐν τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Daniel Stern, μεθ' ἧς ἀνενέωσε τὴν γνωριμίαν κατόπιν, μετὰ παρέλευσιν δέκα ἐτῶν, ὅτε ὁ Λίστ ἦγεν ἤδη τὸ 22ον ἔτος τῆς ἡλικίας του. Τότε δὲ διετέλει ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ἑνὸς πρώτου ἔρωτος, τὸν ὁποῖον εἶχεν αἰσθανθῇ πρὸς τὴν μαθήτριάν του, τὴν νεαρὰν Δδα de Saint Grieg, ἐξόχου καλλονῆς ἀριστοκρατίδα. Ἀλλὰ τὸ πάθος του ἦτο ἀτυχές. Ἂν ὄχι ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἀμοιβαιότητος τῆς ἀγάπης, βεβαίως ὅμως ἕνεκα τῶν ἀριστοκρατικῶν προλήψεων τοῦ πατρὸς τῆς νέας, ὅστις τρέμων μὴ ἀναγκασθῇ

νὰ κάμῃ γαμβρὸν τὸν εὐγενῆ ἄλλως Μαγυάρον, ἔκλεισε τὴν θύραν εἰς αὐτόν. Τοῦτο τόσον ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ὑγιείας τοῦ Λίστ ὥστε παρ' ὀλίγον ἐσβύνετο τὸ μέγα τοῦτο τάλαντον, ἐὰν ἐγκαίρως δὲν παρουσιάζετο ὅπως παρηγορήσῃ αὐτὸν ἡ φιλόδοξος κόμησσα, ἥτις καίτοι ὑπερβαίνουσα κατὰ 7 ἔτη τὸν Λίστ ἦτο ἐν ὅλῃ τῇ λαμπρότητι τῆς καλλονῆς της καὶ τῶν χαρίτων της. Εἶνε γνωστὸν τὸ ἐπὶ δέκα ὁλόκληρα ἔτη διαρκέσαν αἴσθημα τοῦτο.

Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν δωδεκαετῆ καλλιτέχνην.

Ἐν τῷ μέσῳ τῶν θριάμβων του, εἰργάζετο καθ' ἑκάστην ἐπὶ 12 fugues τοῦ Μπάχ, μεταφέρων αὐτὰς ἐκ τοῦ προχείρου ἀπὸ τόνου εἰς τόνον. Εἰς τὸ γύμνασμα τοῦτο ὁ νεαρὸς καλλιτέχνης ὀφείλει τὴν θαυμασίαν εὐχέρειαν τοῦ ἐκτελεῖν ἐκ τοῦ προχείρου. Διεκόπη ἐν τῇ μελέτῃ του ὑπὸ θριαμβευτικοῦ ταξειδίου εἰς Ἀγγλίαν. Ἐπανελθὼν εἰς Παρισίους ἔγραψε σονάτας, φαντασίας, διαφόρους ποικιλοτροπίας. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ πατρικὴ δοξομανία διήγειρε καὶ τὴν τοῦ υἱοῦ καὶ ὁ μικρὸς Λίστ δεκατετραετὴς μόλις, συνέθηκε μελόδραμα ὑπὸ τὸν τίτλον Don Sancho καὶ Le Chateau de l'amour, ὅπερ παρεστάθη τῇ 17 Ὀκτωβρίου 1825. Καίτοι ἐκρίθη ὑπὸ τοῦ κοινοῦ μετὰ πολλῆς ἐπιεικείας, ἐν τούτοις τὸ ἔργον ἀπέτυχε. Μετὰ παρέλευσιν τριῶν μηνῶν, συνοδευόμενος πάντοτε ὑπὸ τῶν γονέων του, ἐγκατέλειψε τοὺς Παρισίους ὅπως ἐπισκεφθῇ τὰς κυριωτέρας πόλεις τῆς Γαλλίας. Πανταχοῦ δὲ ἔτυχε θερμοτάτης ὑποδοχῆς καὶ ζωηροτάτων ἐπευφημιῶν.

Κατὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκ τῆς καλλιτεχνικῆς ταύτης περιοδείας εἰς Boulogne, ὁ Λίστ ὑφίστατο τὸ δυστύχημα τοῦ θανάτου τοῦ πατρός του· ἡ ἀπώλεια αὕτη ἐγένετο αἰτία νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς Παρισίους μετὰ τῆς μητρός του, ἣν ἐλάτρευε καὶ πρὸς τὴν ὁποίαν ἀπέδιδεν ὅλον τὸν σεβασμὸν καλοῦ υἱοῦ. Θὰ λάβητε ἰδέαν τῆς τρυφερᾶς πρὸς τὴν μητέρα του ἀγάπης, ὅταν ἀκούσητε ὅτι πολλάκις συνέβαινε νὰ κοιμηθῇ ἐπὶ τῆς κλίμακος, ἐὰν ἐπέστρεφεν ἀργὰ τὴν νύκτα, ἐκ φόβου μὴ διὰ τῶν βημάτων τὴν ἐξυπνήσῃ. Τὴν πρωίαν τῆς ἑπομένης τὸν εὕρισκον κουρασμένον, ἀλλὰ εὐτυχῆ διότι δὲν εἶχε ταράξῃ τὸν ὕπνον τῆς λατρευτῆς του μητρός.

Μία συμπατριῶτις τοῦ διασήμου διδασκάλου διατελέσασα γραμματεὺς αὐτοῦ, κατὰ τὸ τέλος τοῦ βίου, ὁπότε ἡ ὅρασίς του ἐξασθενήσασα ἐκ τῆς πολλῆς νυκτερινῆς ἐργασίας δὲν τῷ ἐπέτρεπε νὰ γραφῇ συνεχῶς, ἡ Ἰάγκα Βώλ, μᾶς παρουσιάζει τὸν Λίστ ὡς ἀτομικότητα ἐκ τῶν μᾶλλον παραδόξων, ἀποτελουμένην ἐκ σκιᾶς καὶ φωτός, ὅσον οὐδεμία ἄλλη. Ὁ χαρακτήρ του ἦτο σύμπλεγμα ἐκ μερῶν δυσαναλόγων δαίμονος καὶ ἀγγέλου, διότι ὁ ἄγγελος ὑπερεῖχε τοῦ δαίμονος.

Διὸ καὶ αἱ ἐπιτυχίαι του ὡς ἀνθρώπου δὲν ὑπεχώρουν εἰς τὰς τοῦ καλλιτέχνου. Πλεῖσται λόγιαι καὶ ἐκ τῶν μᾶλλον διασήμων γυναικῶν ἠράσθησαν τοῦ νεαροῦ μουσικοῦ. Ἀπὸ τοῦ 1838 μεχρι τοῦ 1848 περιώδευσεν ἀνὰ τὴν Εὐρώπην, τυγχάνων ἐν ὅλαις σχεδὸν ταῖς πρωτευούσαις ἐνθουσιασμοῦ, προσεγγίζοντος πρὸς φρενίτιδα.

(Ἀκολουθεῖ) ΑΘΗΝΑ ΣΕΡΕΜΕΤΗ

★ ΑΠΟ ΤΑΣ ΦΩΤΟΣΚΙΑΣΕΙΣ ★

ΣΤΟ ΠΛΑΪ ΜΟΥ

I

ΚΑΤΩ στὸ χῶμα, μὲ παιδικὴ γλυκύτητα εἰς τὰ χείλη, μὲ τὰ βλέφαρα κλειστά, στὸ πλαΐ μου, ἦταν γυρμένη ἡ ἀγάπη μου.

Ἐγώ, τρεμουλιαστός, σὰν τὸ ὀρφανεμένο πουλὶ ποῦ ἔρημο στὸ δένδρο μοιρολογάει, μὲ ἀνοικτὸ τὸ βιβλίο, τῆς ἐψιθύριζα στίχους, γεμάτους φλόγα.

Ἐκείνη ἀνοιγόκλεινε μὲ περιπάθειαν τὰ μαγεμένα μάτια καὶ στὴ θωριά της ἐμπρὸς ἐσβύνετο ἡ φωνή μου μέσα στοῦ στήθους μου τὴν ἄβυσσον.

Ἀκούμπησα τὸ χέρι μου στὸ χέρι της, τὸ μαλακό, τὸ φιλτισένιο. Ἀνατρίχιασαν ἐπάνω στὴν παρθενικὴ σάρκα τὰ δάκτυλά μου.

Καὶ μ' ἕνα γλυκὸ στίχο, πλησιάζω ἀκόμη, καὶ τὰ μάγουλά μου αἰσθάνονται τὴν ἀναπνοή της ζεστὴ ἀπὸ τὰ στήθη της νὰ βγαίνῃ.

Εἶχε τὰ μάτια κλεισμένα, μὰ ξάγρυπνος ὁ νοῦς της ἦτο.

Γέρνω, καὶ τὰ χείλη σιμόνω.

Ἀναστέναξε ἡ κόρη· ἐγὼ λιγωμένος ἀπὸ ἀγάπην, σέρνομαι κοντά της ἀκόμη περισσότερο.

Μοῦ ἐφάνηκε πῶς ἡ Ἡύλη τοῦ Οὐρανοῦ ἄνοιγε.

Καὶ ἐγώ — Θεὸς τότε ἀληθινός — ψιθυρίζω εἰς τὸν ἄγγελον ποῦ εἶχα στὸ πλαΐ μου.

— Παναγίτσα μου... Σὲ λατρεύω!

Καὶ ἐκείνη χωρὶς τὰ μάτια της ν' ἀνοίξῃ, μ' ἕνα μισοάνοιγμα τῶν χειλέων τῶν λευκῶν, μοῦ ἀπαντᾷ:

— Ἡ Παναγίτσα σου θὰ πεθάνῃ!

. . . . . .

Ἔξαφνα περνᾷ ἀπὸ ἐπάνω μας ἕνα σύννεφο βαρύ, κατάμαυρο.

Ἔκλεισα τὰ μάτια μου...

Σκοτάδι ἀπέραντο. Εἶμαι ξαπλωμένος μέσα εἰς τάφον. Λυμένα τὰ χέρια μου, ἐξέφυγαν ἀπὸ τὴ χωματένια μου καρδιά. Τὰ βαθουλά μου μάτια δὲν βλέπουν. Μόνο στὰ χείλη μου κάτι ἀναδεύεται: Ἕνα σκουλῆκι.

Περνοῦν δυὸ μέρες.

Ἡ ἀξίνα ταράσσει τὴν ἡσυχία τοῦ μνήματός μου.

Τὰ χώματα τὰ βγάζουν ἀπὸ κοντά μου.

Στὴν ἐξαρθρωμένη κάσα μου κάτι ἀκουμπάει καὶ σειέται ὅλη· σειέται καὶ ἡ καρδιά μου.

Τὰ σκουλήκια κρύβονται.

Ἀνοίγουν τὰ βλέφαρά μου.

Στ' αὐτιά μου παπᾶ ψαλμωδίες ἀντηχοῦν.

Μιὰ μακρυνὴ φωνὴ μὲ τρομάζει.

Μοιρολόγι δὲν εἶνε.

Εἶνε μιὰ παληὰ μυστικὴ φωνή:

«Ἡ Παναγίτσα σου θὰ πεθάνῃ».

Τὴν βάζουν στὸ πλαΐ μου. Ἄρχισαν νὰ ρίχνουν οἱ γέροι νεκροθάφτες τὸ χῶμα, ὅταν ξαπλώνω τὸ χέρι μου στὸ πρόσωπό της. Καὶ ἀκουμβᾶ στὸ νυμφικό της στεφάνι. Πέρνω μὲ τἄλλο χέρι μου τὸ χέρι της. Τὸ σφίγγω. Χέρι ἀπαλό, ἀλλὰ χωρὶς ζωή· ἀβρό, ἀλλὰ παγωμένο.

Πλησιάζω μὲ πόνο εἰς τὰ χείλη της.

Καμμιὰ ἀναπνοή.

Σέρνομαι μὲ τὰ σάβανά μου.

Τὸ εἰκόνισμα τρέμει ποῦ μοῦ ἔχουν βάλῃ...

Καὶ πλησιάζω μὲ τρόμο.

«Παναγίτσα μου... Σὲ λατρεύω!»

Καὶ μοῦ ἀπαντᾶ μία λιγοθυμισμένη φωνή:

«Καὶ νεκρὴ δική σου εἶμαι.»

Καὶ ἕνα ἀνατρίχιασμα ζωῆς μ' ἀνασταίνει.

Ἀνοίγω, ἔπειτα ἀπὸ νεκροφάνεια τόσης ὥρας, τὰ μάτια μου. Ἀπὸ μιὰ χαραμάδα, μέσα στὰ χώματα, μὲ τὴν παράξενη μυρωδιά τους ἔπειτα ἀπὸ τὴν βροχὴ τῶν δακρύων, βλέπω σὲ μία ἀκτῖνα κεριοῦ ἀναμμένου τὸ πρόσωπό της. Τί γαλήνη εἰς τὴν κάτωχρη ὄψι της! Τί ζωὴ εἰς τὴν νεκρωμένην ἐκείνην ὕλην!

Εἶμαι εὐτυχισμένος. Τὴν ἀγαπῶ τώρα περισσότερο, διότι δὲν φοβοῦμαι τίποτε. Οὔτε τοὺς ἀνθρώπους, οὔτε τὸν θάνατον. Εἶμαι μέγας κυρίαρχος. Ὦ δὲν ἀνταλλάσσω μὲ ὅλον τὸν κόσμον τὴν νεκράν μου. Τὰ χείλη ἐκεῖνα ποῦ μὲ μιὰ λέξι μ' ἐκυλοῦσαν σὲ ἁρμονίες καὶ ἀφύπνιζαν τὰ πειὸ γλυκὰ αἰσθήματα, τὰ χείλη τὰ λεπτά, τὰ τριανταφυλλένια, οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ ὁποῖοι ἀκτινοβολοῦσαν, καὶ εἰς τὸ βάθος τῶν ὁποίων τὸ μελανόν, ἔσμιγε τὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸ λευκὸν τοῦ κύματος, κοιμοῦνται ὑπὸ τὸ διαφανὲς κάλυμμα τῶν βλεφαρίδων. Καὶ ὅσῳ συλλογίζομαι ὅτι δὲν θὰ μὲ ἴδουν πλέον, ὅτι τὰ στήθη ἐκεῖνα ἐπάνω εἰς τὰ ὁποῖα ὅταν ἔζῃ ἐστήριζα πόθων φλογερῶν οἰκοδόμημα, λυώνουν τώρα εἰς τὸ χῶμα, σπαράζω, ἀλλὰ καὶ ἀγρία χαρὰ μὲ ἀναζωογονεῖ.

Ἄψυχα, ἔστω· ἀλλ' ἰδικά μου. Ἂν τὸν Θεὸν ἐλάτρευα ζῶν, τὸν ἐλάτρευα διότι κατόρθωσε νὰ πλάσῃ ἕνα τόσον τέλειον πλάσμα ὡσὰν αὐτήν. Τώρα ποῦ τὸ ἐλάκτισε, ποῦ τὸ συνέτριψε, ἀντικαθιστῶ ἐν τῇ λατρείᾳ του τὸν ἑαυτόν μου, εἰς τὰς ὀστεώδεις ἀγκάλας τοῦ ὁποίου θὰ συγχωνευθοῦν τῆς ἀφρώδους σάρκας τὰ μόρια. Ἀνώτερος εἶμαι τοῦ Θεοῦ, διότι τώρα εἶμαι ἕνα σῶμα μὲ αὐτήν· συνεχωνεύθησαν τὰ δύο ἐγὼ εἰς ἓν φτερούγισμα τῆς ψυχῆς.

Ὄχι, δὲν εἶναι προδοσία τοῦ Θεοῦ ποῦ νέκρωσε τὴν πειὸ πειστικὴ τῆς ὑπάρξεώς του ἀπόδειξι. Εἶναι ἧττα.

Τὴν ἀγκαλιάζω ὑπὸ τὸ γήϊνον σκέπασμα. Ἐπάνω μου ὡς ἀστὴρ λάμπει ὁ φανός, ποῦ τροφοδοτεῖ μὲ ἔλαιον ἡ μητρικὴ στοργή. Διὰ πρώτην φορὰν τὴν φιλῶ. Φίλημα σπαρταριστό. Φίλημα ἀπὸ τὸ ὁποῖον δὲν ἀπεσπάσθην.

Ἀλλ' ἦτο τόσον λίγη ἡ ζωή, ὥστε εἰς τὸ φίλημα ἐκεῖνο ἔσβυσε. Ἔκτοτε δὲν ἐννόησα τίποτε. Γυρμένος ἐπάνω της, ἔμεινα διὰ παντὸς ἔτσι.

Ἡ συγχώνευσις συνετελέσθη τῶν σωμάτων.

II

Ἐξύπνησα εἰς τὰς εὐθύμους φωνάς της. Δὲν ἦτανε κοντά μου. Εἶχε φύγῃ μὲ τὸν τόμον τῶν ποιήσεων στὰ χέρια διὰ νὰ εὕρῃ δύο μελισσουργούς, τοὺς ὁποίους εἶχεν αἰχμαλωτίσει τὸ πρωΐ.

Οἱ γέλωτες ἔφθαναν ἀργυροῖ. Τὸ φόρεμα ἐκολποῦτο τρελλά· ὁ τόμος αἴφνης ἔπεσεν ἀπὸ τὰ χέρια της καὶ ἤρχισε νὰ τρέχῃ ἐδῶ κ' ἐκεῖ.

Τὸ σύννεφον εἶχε παρέλθει.

Ἔκυψα καὶ πάλιν· ἐνόμιζα ὅτι θὰ εὕρω, ὅπως πρῶτα, τὴν ἀγαπημένην μου σύντροφον, ἀλλ' ἐπείσθην ὅτι ἤμουν εὐτυχέστερος ἐν τῷ τάφῳ. Ἐνῷ ἐκεῖ τὴν ἀφῆκα εἰς τὰς ἀγκάλας μου, ἐδῶ τίς οἶδε ποιὸς βάνανσος βραχίων θὰ ἐκμυζήσῃ τὴν ἀφρόπλαστη ζωήν, ἡ ὁποία σφύζει μὲ τόσην γοργότητα εἰς τὰ παρθενικὰ στήθη της...

Ἀντίκρυσα τὸν οὐρανόν, ἵνα ἀνεύρω ἐκεῖ ἀναλαμπὰς ζωῆς. Ὦ, προτιμότερος ὁ θάνατος!

Καὶ ὅταν ἐγύρισα κάτω τὰ μάτια καὶ τυχαίως ἀνάμεσα σὲ δύο κυπαρίσσια διέκρινα τὸ φεγγοβόλημα τῶν ὀφθαλμῶν της, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ πονηρία ἐλαμπύριζεν, ἐβλασφήμησα τὴν στιγμήν, ποῦ ἡ τύχη ἠθέλησε νὰ μὲ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰ σάβανα τοῦ ὀνείρου διὰ νὰ ριφθῶ ἄοπλος καὶ ταλαντευόμενος εἰς τὴν ἄβυσσον τῶν μαγικῶν ματιῶν της, ὅπου ἡ ἀγάπη μου εὗρε βαθύν, ἀπέραντον τάφον....

ΔΙΚ

Ι. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ. **Αὐτογραφία.**

Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ *)

Ἡ καλλιτεχνία ἐκ τῆς Ἐνετίας ἐπὶ δύο αἰῶνας, τὸν δέκατον πέμπτον καὶ δέκατον ἕκτον, ἔφθασεν εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς δόξης. Εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν συνενοῦτο ἡ δυτικὴ μετὰ τῆς ἀνατολικῆς μεγαλοφυΐας, εἰς ἁρμονίαν δίδουσαν δείγματα πρωτοτύπου ρυθμοῦ. Πολὺ ἐπέδρασεν ὁ βυζαντιακὸς ρυθμὸς κατ' ἀρχάς, ἔπειτα δὲ ἡ ἀναγέννησις τῆς τέχνης, φυσικῷ τῷ λόγῳ, ἔπρεπε νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῶν Ἐνετῶν καὶ ἐμόρφωσεν ἰδίαν σχολήν. Τὸ πρῶτον μνημεῖον κλασικῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἦτο ἡ τῷ 1400 τελειωθεῖσα μεγαλοπρεπὴς πύλη τοῦ Ναυστάθμου. Ἔκτοτε συνενώνουν τὴν Βενετικὴν χάριν μετὰ τῆς σοβαρότητος τοῦ ῥωμαϊκοῦ ρυθμοῦ καὶ τῆς τόλμης τοῦ μεσαιωνικοῦ. Ἐναργεστέρα καταφαίνεται ἡ Βενετικὴ πρωτοτυπία εἰς τὴν ζωγραφικήν, ἥτις ἀπεικάζει τὸν Βενετικὸν βίον. Ὁ ζωγράφος εἶχεν εἰς τὴν φαντασίαν, εἰς τὸν νοῦν, εἰς τὴν καρδίαν τὰς συμπαθητικὰς ξανθὰς Ἐνετίδας, τοὺς πολυτελεῖς πατρικίους, τὸν ζωηρὸν χαρακτῆρα τῶν κατοίκων, τὴν φύσιν, ἥτις τὸν περιέκλειε· ὁ κυριώτερος χαρακτηρισμὸς τῆς Ἐνετικῆς σχολῆς εἶνε ὁ ἔκτακτος χρωματισμός. Ἡ πολιτικὴ τόλμη, τὸ πολιτικὸν θάρρος, ἡ πολιτικὴ δύναμις τῆς θαλασσοκρατείρας διακρίνεται καὶ εἰς τοὺς καλλιτέχνας. Εἰς τὴν ἁγιογραφίαν διακρίνεται ἡ ἀρχαία πραγματικότης ἢ ἡ χριστιανικὴ ταπεινοφροσύνη. Ἡ Βενετικὴ σχολὴ ἀριθμεῖ πολλοὺς ἐξόχους καλλιτέχνας ἐν τῇ ζωγραφικῇ. Ἐν αὐτῇ τῇ ἀκμῇ τῆς τέχνης, ἀναφαίνεται εἷς μέγας, ὁ Τιτσιᾶνος, ὁ ἀμίμητος χειριστὴς τῶν χρωμάτων, ὁ κατὰ βάθος μελετήσας τὴν φύσιν. Εἰς τὸν ζωγράφον ἡ πρωτίστη μέριμνα δέον νὰ εἶνε ἡ μελέτη τῆς φύσεως. Διό, ἔξοχος καλλιτέχνης καὶ ἐπιστήμων, ὁ Λεονάρδος da Vinci, γράφει: «Ὁ »ζωγράφος δὲν πρέπει ποτὲ νὰ μιμηθῇ τὸν τρό»πον τοῦ ἄλλου, διότι τότε θὰ εἶνε *ἔγγονος καὶ* »*οὐχὶ τέκνον τῆς φύσεως*. Τὰ φυσικὰ πράγματα »εἶνε ἐν μεγάλῃ ἀφθονίᾳ. Μᾶλλον νὰ προστρέξῃ »τις εἰς τὴν φύσιν ἢ εἰς διδάσκαλον, ὅστις ἀπὸ »τὴν φύσιν ἐδιδάχθη».

Ὁ καλλιτέχνης ἐτιμᾶτο μεγάλως παρὰ τῶν Ἐνετῶν, διό ἦτο ἔνδοξος, πλούσιος. Διασκέδαζεν ἐνίοτε μέχρις ἐκτάκτου ἀσωτίας. Εἰς ἓν δεῖπνον λ. χ. ἔλαβον μέρος χίλιαι γόνδολαι «στο»λισμέναι μὲ ὡραιοτάτας γυναῖκας καὶ ἀντηχοῦ»σαι ἀπὸ ἁρμονίας φωνῶν καὶ ὀργάνων». Εἰς τὴν οἰκίαν των ἐδίδοντο συναυλίαι, γεύματα, δεῖπνα. Ὁ ζωγράφος ἦτο φίλος, φίλτατος τῆς μουσικῆς. Οἱ καλλιτέχναι ἦσαν καθ' ὅλα ἐλεύθεροι.

Τοὺς καλλιτέχνας ἐσέβοντο οἱ πατρίκιοι, καὶ αὐτὴ ἐκείνη ἡ αὐστηρὰ καὶ ὕποπτος κυβέρνησις. Διηγοῦνται ἐπεισόδια τινὰ περίεργα. Ἡμέραν τινὰ εἷς κενόδοξος πατρίκιος, μετέβη εἰς τὸν ζωγράφον Τιντορέτον διὰ νὰ κάμῃ τὴν εἰκόνα του καὶ παρεκαλεῖ αὐτὸν νὰ εἰκονίσῃ καλῶς καὶ ἐπιμελῶς τὴν πολυτελῆ ἐνδυμασίαν του καὶ τοὺς πολυτίμους στολισμούς του. Ὁ ζωγράφος ὠργίσθη καὶ ἀποτόμως λέγει εἰς τὸν πατρίκιον:

— Σύρε νὰ σοῦ κάνῃ τὴν εἰκόνα σου ὁ Βασᾶνος.

Ὁ Βασᾶνος ἦτο καλλιτέχνης διακρινόμενος εἰς τὸ νὰ παριστάνῃ φυσικώτατα τὰ *ζῶα*.

Ἄλλην ἡμέραν μεταβαίνουσι πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Τιντορέτου Ἱεράρχαι καὶ Γερουσιασταί. Εἰς τούτων παρετήρησε τῷ καλλιτέχνῃ, ὅτι ἐζωγράφιζε πολὺ ταχέως καὶ ὅτι ἄλλοι ζωγραφίζουν ἀργότερα καὶ συνεπῶς ἐντελέστερα. Ὁ καλλιτέχνης ἀπαντᾷ:

— Οἱ ἄλλοι δὲν ἐνοχλοῦνται κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐργασίας ἀπὸ *σκαιοὺς καὶ ἐνοχλητικούς*.

Οἱ Ἱεράρχαι καὶ οἱ Γερουσιασταὶ ἀπῆλθον σιωπηλοί, διότι δὲν ἐτόλμων νὰ εἴπωσι λέξιν πρὸς τὸν ζωγράφον, ἀφοῦ οἱ καλλιτέχναι ἔχαιρον ὅλης τῆς ἐλευθερίας.

Ἐνίοτε εἰς τὴν ἀκόλαστον φαντασίαν τῶν ζωγράφων οἱ ἱεροεξεταστὰ ἐφρόντιζον ὅπως ἡ ἁγιογραφία εἶνε σύμφωνος μὲ τὰ ἱερὰ κείμενα.

Ὁ Παῦλος Βερονέζος, ὁ ἔξοχος ζωγράφος, ἠρέσκετο εἰς τὰς εἰκόνας νὰ εἰκονίζῃ παράδοξα πράγματα καὶ ἀναχρονισμούς. Οἱ μοναχοὶ τῶν Ἁγίων Ἰωάννου καὶ Παύλου, τοῦ εἶχον παραγγείλει τὸν *Μυστικὸν δεῖπνον*. Ἡ ἐργασία ἤρξατο καὶ ὁ μέγας καλλιτέχνης εἰκόνιζεν ἀνθρώπους μὲ γερμανικὰ ὅπλα, γελωτοποιοὺς μετὰ ψιττακῶν, ὑπηρέτας αἱμορραγοῦντας ἐκ τῆς ῥινὸς καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς Ἀποστόλους ἤθελεν ὁ καλλιτέχνης κἄτι παράδοξον καὶ οὕτως ἐκαθάριζαν τινὲς τοὺς ὀδόντας διὰ τοῦ πειρουνίου! Τοῦτο μαθόντες οἱ ἱεροεξεταστὰ δικαίως ἀπεφάνθησαν ὅτι διακωμωδεῖται ἡ θεία παράστασις καὶ προσεκάλεσαν τὸν καλλιτέχνην καὶ ἔκαμον αὐτῷ τὰς δεούσας παρατηρήσεις. Ὁ καλλιτέχνης ἀπήντησεν, ὅτι εἰκόνιζεν ἀνθρώπους καὶ ἄλλο δὲν σκέπτεται, ὅτι ἐργαζόμενος λαμβάνει τὴν ἄδειαν ἐκείνην, ἣν ἔχουσιν οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ τρελλοὶ καὶ ὅτι εἰς τὸν νοῦν τοιαῦται σκέψεις διὰ τὰ θεῖα, δὲν τοῦ ἔρχονται. Οἱ ἱεροεξεταστὰ ἐννοεῖται, ὅτι τὸν διέταξαν νὰ ἀφαιρῇ πᾶν ὅ,τι ἀντίκειται εἰς τὰ θεῖα, ἐννοεῖται ὁ' ἐπίσης, ὅτι ὁ κολλιτέχνης δὲν ἔδωκεν οὐδεμίαν σημασίαν εἰς τὰς διαταγὰς καὶ ἔκαμε τὴν εἰκόνα ὡς αὐτὸς ἤθελε καὶ ἤτις καὶ νῦν ἔτι, μετὰ τρεῖς αἰῶνας, διεγείρει τὸν θαυμασμόν.

Τοιαύτης οὔσης τῆς Ἐνετικῆς πολιτείας, ὀρθῶς ἐσκέπτετο ὁ Σανσοβίνος — καλλιτέχνης καὶ οὗτος — ἀπαντῶν εἰς τὸν δοῦκα Κόσιμον, ὅστις τὸν προσεκάλει εἰς Φλωρεντίαν, εἰς τὸν δοῦκα Ἡρακλῆ, ὅστις τὸν ἤθελεν εἰς Φερράραν καὶ εἰς τὸν Παῦλον Γ'. ὅστις τὸν ἐζήτει εἰς τὴν Ρώμην: «Ἀφοῦ ἔχω τὴν τύχην νὰ ζῶ εἰς μίαν δη»μοκρατίαν (Βενετίαν) θὰ ἦτο τρέλλα, νὰ φύγω »διὰ νὰ ζήσω ὑπὸ ἀπόλυτον ἡγεμόνα.»

Καὶ ἤδη ἀρχόμεθα τῆς ἱστορίας τῆς ἀναγεννήσεως τῆς ἑλληνικῆς ζωγραφικῆς, διὰ τῆς *Ἑπτανησιακῆς σχολῆς*.

II

Οἱ ἐπιφανεῖς καὶ ἐμβριθεῖς περιηγηταὶ Spon καὶ Wheler, οἵτινες τῷ 1675 περιηγήθησαν τὴν Ἑλλάδα, ἱστοροῦσιν ὅτι οἱ περισσότεροι λόγιοι κατῴκουν εἰς τὰς ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Ἐνετῶν νήσους. Ἀριθμοῦσι δὲ τοὺς πλείστους ἐν Κερκύρᾳ, καὶ παρατηροῦσιν ὅτι οἱ Κερκυραῖοι ἦσαν φιλομαθεῖς (1). Ἡ πρωτεύουσα αὕτη τοῦ Ἰονίου Πελάγους ὑπῆρξεν ἕνεκα τῆς γεωγραφι-

*) Συνέχεια.

(1) Voyage κτλ. Lyon 1678 τόμ. Α'. σελ. 125—153.

Ι. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ. **Χωρική.**

κῆς θέσεώς της εὐτυχεστέρα πασῶν τῶν λοιπῶν νήσων. Οἱ Κερκυραῖοι κατὰ τοὺς δεινοὺς ἐκείνους χρόνους ἦσαν οἱ μᾶλλον πεπολιτισμένοι, εἶχον Ἀκαδημίας ἐπὶ Ἐνετοκρατίας καὶ πολλοὶ διέπρεψαν ὡς ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων.

Οἱ τόποι ἐκτιμῶνται ἐκ τῆς φιλολογίας των. Οἱ ἐξέχοντες νόες εἶνε τὸ κάτροπτον τῆς ἀξίας μιᾶς χώρας. Μικρὰ ἡ Ἑλλὰς κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ἀλλ' ἐδέσποζε, ἐκυρίευε διὰ τῶν γραμμάτων καὶ διὰ τῆς τέχνης. Μέγα τὸ ῥωμαϊκὸν κράτος, ἀλλ' ἔζησε μᾶλλον διὰ τῆς φιλολογίας του. Ἂν ἐχάνοντο μεγάλαι χῶραι, ὡς ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Ἀγγλία, τὸ ὄνομα ὅμως τῶν Ἰταλῶν καὶ τῶν Ἄγγλων θὰ ἔζη χάρις εἰς δύο μόνους ἀνθρώπους, τὸν Δάντε καὶ τὸν Σαϊκσπηρ.

Κοινωνία δυναμένη νὰ ἐκτιμήσῃ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τὴν καλλιτεχνικὴν ἀξίαν τοῦ Παναγιώτου Δοξαρᾶ ἦτο κατάλληλος ἡ Κέρκυρα καὶ συνεπῶς ὁ καλλιτέχνης ἐκεῖ διαμένων δὲν ἐφοβεῖτο νὰ φανῇ καινοτόμος ζωγραφίζων κατὰ τὴν ἰταλικὴν τέχνην τὸν βίον καὶ τὰ μετὰ θάνατον τοῦ Πολιούχου τῆς Κερκύρας Ἁγίου Σπυρίδωνος, οὗ τὸ λείψανον, μετὰ τοῦ τῆς ἁγίας Θεοδώρας τῆς Αὐγούστας, ἐκόμισεν, μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁ πρεσβύτερος Γεώργιος Καλοχαιρέτης.

Ὁ Παναγιώτης Δοξαρᾶς δὲν εἶνε γόνος κερκυραϊκοῦ οἴκου(1) οὐδὲ ἄλλου τῆς Ἑπτανήσου, ἀλλὰ τέκνον πελοποννησιακῆς οἰκογενείας, ἥτις διεκρίθη διὰ τὸν ἡρωϊσμὸν ὑπὸ τὴν Ἐνετικὴν σημαίαν καὶ ἔσχε τὴν δόξαν νὰ δώσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα τοὺς πρώτους καλλιτέχνας, οἵτινες τελεσφόρως ἔδρασαν εἰς τὴν νεοελληνικὴν τέχνην. Πολλοί, πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων ἐγκατέλιπον τὴν γεννέτειραν αὐτῶν καὶ καταφύγιον εὗρισκον εἰς τὴν Ἑπτάνησον, ὅπως ἀναπνεύσωσι ἐλεύθερον ἀέρα. Μεταξὺ τούτων συγκαταλέγεται καὶ ὁ ἱππότης Νικόλαος Δοξαρᾶς, ἐκ Μάνης καταγόμενος, ἀνὴρ ἀνδρεῖος· κατέφυγεν δ' οὗτος εἰς τὴν Ζάκυνθον.

Ἡ δεκάτη ἑβδόμη ἑκατονταετηρὶς εἶνε ἀξιοσημείωτος διὰ τὴν Ἑλλάδα ἕνεκα τῆς ἐπαναστάσεως τῆς ὑποκινηθείσης ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν(2). Ὁ Ἐνετὸς δὲν ἔμενεν ἥσυχος διὰ τὰ Ἑλληνικὰ μέρη(3) ἀλλὰ τῷ 1684 ἀρχίζει σοβαρῶς νὰ στρέφῃ τὰ βλέμματα αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Τὰ ἐνετικὰ ὅπλα ἐθεωροῦντο σωτήρια παρὰ τῶν πλείστων χριστιανῶν κατοίκων, διὸ καὶ ἐλάμβανον καὶ οὗτοι τὰ ὅπλα, ἵνα ὑπηρετήσωσι τὴν πατρίδα. Οὕτω, πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐπολέμησαν ἡρωϊκῶς ὑπὸ τὴν Ἐνετικὴν σημαίαν. Ναί μὲν τῶν πλείστων πατριωτῶν οἱ ἐλπίδες δὲν ἐπραγματοποιοῦντο (1) ἀλλ' αἱ ἐνετικαὶ στρατεῖαι ἦσαν ἐκπολιτιστικαὶ καὶ ἐπωφελεῖς κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους (2).

Εἰς τὸν ἀναβρασμὸν ἐκεῖνον, ὁ Νικόλαος Δοξαρᾶς δὲν ἔμεινεν ἀπαθής. Προθύμως τίθεται ὑπὸ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἐνετικῆς πολιτείας καὶ σπεύδει εἰς τὴν Μάνην, μετὰ δὲ τοῦ Παύλου Μακρῆ στέλλονται μετὰ πολεμοφοδίων, διότι ἐγνώριζον τὰ μέρη τῆς Μάνης καὶ ἦσαν φίλοι τῶν ἐπισκόπων οἵτινες εἶχον ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν κατοίκων (3). Ὁ Δοξαρᾶς ἀνέλαβε ἔργον μέγα καὶ ἐπικίνδυνον ν' ἀποστήσῃ ἀπὸ τῶν Τούρκων τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν Ἐνετῶν, καὶ νὰ ἀποκαλύψῃ εἰς αὐτοὺς τὰς δυνάμεις καὶ τὰ κινήματα τῶν πολεμίων, διὸ καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἅλωσιν τῶν φρουρίων Ζαρνάταν, Κελεφᾶ καὶ Πασαβᾶ καὶ ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ ἀξιόλογον δύναμιν ὑπηρέτησε χρησίμως εἰς τὸ στενὸν τῆς Κορίνθου. Διὸ καὶ αἱ ὑπηρεσίαι αὗται ἀντιμείφθησαν δι' ἐκχωρήσεως ἐγγείων κτημάτων ἐν Πελοποννήσῳ καὶ διὰ τιμῶν(4).

Ὁ ἥρως οὗτος ἀπέκτησεν υἱόν, τὸν *Παναγιώτην*, ὅστις διέπρεψεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐνετίας καὶ ἐγένετο μέγας καλλιτέχνης. Ἐπισήμως ἀγνοεῖται ὁ τόπος τῆς γεννήσεώς του. Γνωρίζομεν μὲν θετικῶς τὴν ἐκ Καλαμῶν καταγωγήν του, ἀλλ' οὐδαμῶς ῥητῶς μέχρι σήμερον ἀναφέρεται ἡ πόλις ἐν ᾗ ἐγεννήθη. Αὐτὸς οὗτος ὁ καλλιτέχνης παρὰ τῷ ἰδίῳ ὀνόματι παρατίθησι τὸ ἐθνικὸν ἐπώνυμον, χαρακτηρίζων ἑαυτὸν ὡς *Πελοποννήσιον*. ἐν δέ τινι καλλιτεχνήματι αὐτοῦ ὡς *Λακεδαιμόνιον*. Πιθανὸν νὰ ἐγεννήθη ἐν Καλάμαις, ὅπου ἦτο ὁ πατήρ του ἐγκατεστημένος, ἀλλὰ πιθανότερον νὰ ἐγεννήθη ἐν Ζακύνθῳ ὅπου ὁ πατήρ του κατέφυγεν. Παρὰ σεβαστοῦ φίλου Λευκαδίου ἐλάβομεν σημείωσιν, δι' ἧς φαίνεται ἐπισήμως ὅτι τῇ 27 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1761 ἀνετέθη εἰς τὸν Νικόλαον Δοξαρᾶν νὰ ζωγραφίσῃ τὴν οὐρανίαν τοῦ νάρθηκος τοῦ Ναοῦ ἁγίου Μηνᾶ. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ καλλιτέχνης εὑρίσκετο εἰς Ζάκυνθον. Ἐπισήμως ἀγνοεῖται καὶ τὸ ἔτος τῆς γεννήσεως. Εἶνε γνωστὸν ἐν τούτοις ὅτι ἀπέθανεν εἰς τὴν Κέρκυραν τῇ 12 Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 1729 ἐτῶν *ἑξήκοντα ἑπτὰ* καὶ ἐτάφη ἐν τῷ Ναῷ τοῦ ἁγ. Σπυρίδωνος, ἄρα ἐγεννήθη περὶ τὸ 1662, ἂν ἐσημειώθησαν ὀρθῶς τὰ τῆς ἡλικίας ἔτη.

[Ἀκολουθεῖ]

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

(1) Ὁ κ. Σ. Κ. Παπαγεώργιος, ἐκ παραδρομῆς βεβαίως, καλεῖ τὸν Παναγιώτην Δοξαρᾶν Κερκυραῖον (Συλλογὴ τῶν ἀσματικῶν ἀκολουθιῶν καὶ συναξαρίων τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος : Ἔκδοσις Ραφτάνη ἐν Ἀθήναις 1883 σελ. ιε' ἐν ὑποσημειώσει.

(2) Σάθα : Ἡ κατὰ τὸν ΙΖ'. αἰῶνα ἐπανάστασις τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς (1684—1715) Ἀθῆναι 1865.

(3) Ὅρα Brusoni. Historia dell' ultima guerra tra Turchi e Veneziani. Venezia 1673—40 catelli. Historia della veneta guerra in levante contro l'impero Ottomano. Colonia 1705.

(1) Πρβλ. Σάθα ἔνθ' ἀν.

(2) Ὅρα τὸ κατ' αὐτὰς ἐκδοθὲν λαμπρὸν σύγγραμμα : Amy A. Bernardy : Venezia e il Turco nella seconda metà del secolo XVII con docamenti inediti e con prefazione di P. Villari Firenze 1902.

(3) Locatelli ἔνθ. ἀν. Τομ. Α'. σελ. 94.

(4) Μουστοξύδου : Ἑλληνομνήμων σελ. 17.

ΑΦΩΤΙΣΤΟ ΜΝΗΜΑ

Σέρνεται ξερὸ τὸ φύλλο,
Ὁ Βορριᾶς τὸ παραδέρνει
Σ' ἄγνωστη μεριὰ τὸ σέρνει
Τρίζει τοῦ δεντροῦ τὸ ξύλο.

Κάποτ' εἶχε τὴν ἐλπίδα
Μέσα 'στὸ χλωρό του χρῶμα,
Τώρα ἔσταξε 'ς τὸ χῶμα
Τῆς ζωῆς του ἡ ραΐδα.

Ὁ Βορριᾶς στριφογυρίζει
Σὲ σκοτάδια τὸ τυλίγει.
Μέσ' 'ς τὸ χῶμα τάφο ἀνοίγει,
Καὶ βαρειὰ-βαρειὰ μουγκρίζει.

Μιὰ τοῦ ἥλιου ἀναλαμπίδα
Ἔλαμψε μὲ μιᾶς κι' ἐσβύστη
Ἄχ! τὸ μνῆμα δὲ φωτίστη
Οὔτε ἀπ' τὴ ξαρθὴ ἀχτῖδα.

Κάθε μιὰ γλυκειὰ ἐλπίδα
Σὰν τὸ φῶς κι' αὐτὴ ἐχάθη
Δὲ χωρεῖ σὲ τέτοια βάθη
Οὔτε μιὰ χλωμὴ ἀχτῖδα.

ΣΤΑ ΜΝΗΜΑΤΑ

Ἔλα νὰ πᾶμε μιὰ βραδυὰ
Πέρα 'στὰ ἄσπρα μνήματα.
Ποῦ ζοῦν ἀνθοί, ζοῦνε δεντρά,
Ἀπὸ καρδιῶν συντρίμματα.

Κάποια θ' ἀκούσουμε βοή,
Σὰν ἀπὸ ἄγρια κύματα,
Γιατὶ βογκοῦνε 'στὴ σιγὴ
Κάθε νεκροῦ τὰ κρίματα.

Θὲ νὰ σὲ πάω 'στῆς ζωῆς
Τ' ἀτέλειωτα χαλάσματα,
Κ' ἐκεῖ χορὸ τρελλὸ θὰ 'δῇς
Νὰ σέρνουν τὰ φαντάσματα.

Γιατὶ 'στὰ μνήματα οἱ νεκροὶ
Τὰ κόκκαλά τους τρίζουνε
Καὶ λαχταρῶντας τὴ ζωὴ
Στὴς νύχτες τριγυρίζουνε.

Κι' ὅταν 'στὸν οὐρανὸ φανοῦν
Ἀχνὰ γλυκοχαράμματα,
Θὰ σβύσουνε, θὰ βουβαθοῦν
Τὰ νεκρωμένα κλάμματα.

Ὦ! τότε πειὰ δὲν θὰ ποθῇς
Νᾶσαι νεκρὸς στὰ μνήματα.
Μόνο θὰ θέλῃς τῆς ζωῆς
Τὰ ζωντανὰ φιλήματα.

ΞΕΝΟΙΑΣΤΟΣ ΥΠΝΟΣ

Κουράστηκα, ἀπόταση
ἀπ' τὸ πολὺ ταξεῖδι,
Κ' ἐδῶ 'στὸν ὥρμο σου κορμό,
'στοὺς φουντωτοὺς σου κλώνους,
Γέρνω, δενδρί, τὸ σῶμα μου,
τῆς μοίρας 'γὼ ξεσκλίδι,
Κ' ἐδῶ βαθειὰ 'στὴ ρίζα σου
θάβω παληοὺς μου πόνους.

Κάμε σκιά, κάμε δροσιά,
κάμε πλατειὰ κλωνάρια
Νὰ μὲ φυλάξῃς ἀπ' τοῦ ἡλιοῦ
τὴ φλογερὴ πνοή·
Κάμε μου στρῶμα μαλακό.
Ἄχ! κοφτερὰ λιθάρια
Μοῦ ξέσχισαν τὴ σάρκα μου
'στὸ δρόμο τὸ μακρύ.

Κάμε ἀγκάθια, δέντρο μου,
ἡ συμφορὰ ἂν μὲ φτάσῃ
Καὶ διώξε τὴν, γιατὶ καιρὸ
πολὺ μὲ κυνηγᾷ·
Ὥρα τὴν ὥρα θὰ φανῇ
πίσω ἀπ' τὰ μαῦρα δάση·
Γιὰ ἄκουσε τί βοητὸ
'στὸ διάβα της σκορπᾷ.

Καὶ 'στὴ φωνή μου ἐσείστηκε
τὸ ἀψηλὸ δεντρί μου,
Κ' ἔνα κρεββάτι φτειάνει μου
παράξενο, στενό.
Ἀπλόνω μέσα βιαστικὰ
καὶ κρύβω τὸ κορμί μου,
Κι' ἀκούω μέσ' 'στὸν ὕπνο μου
ναυούρισμ' ἀπαλό.

Ἔτσι, μοῦ λέει τὸ δενδρί,
ποῦ σ' ἔχω ἀγκαλιάσῃ
Κι' ἂν ἔρθ' ἡ μαύρη συμφορὰ
θὰ φύγῃ βιαστικὴ·
Γιατὶ θὰ δῇ τὸ ξύλινο
κρεββάτι ποὔχω φτειάσῃ
Καὶ θὰ τὸ βρῇ πολὺ στενό·
—Ξενοιάσου αὐτοῦ, καλή!

ΑΙΜΥΛΙΑ ΚΟΥΡΤΕΛΗ

★ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ ★

ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ ΧΑΛΕΠΑΣ

ΕΤΑΞΥ τῶν ἐπιφανῶν καλλιτεχνῶν τῶν τιμησάντων καὶ τιμώντων οὐ μόνον τὴν μικρὰν νῆσον Τῆνον, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἑλλάδα σύμπασαν, εἶναι καὶ ὁ Γιαννούλης Ι. Χαλεπᾶς, ἄγνωστος μὲν ἴσως εἰς τοὺς πολλούς, γνωστότατος δὲ εἰς τοὺς εἰς τὰς ὡραίας τέχνας ἀσχολουμένους. Ὁ Γιαννούλης Ι. Χαλεπᾶς, δυστυχῶς διὰ τὴν ἐν τοῖς σπαργάνοις εἰσέτι εὑρισκομένην Ἑλληνικὴν καλλιτεχνίαν, λίαν ἐνωρὶς ἐξέλιπεν ἀπὸ τὸν καλλιτεχνικὸν ὁρίζοντα οὗτινος ἦτο ἀστὴρ καταυγάζων· μαρτύρια δὲ τῆς ἐξαιρετικῆς ἰδιοφυΐας αὐτοῦ εἶναι τὰ ἐν Ἀθήναις ἔργα του: Τὸ μνημεῖον τῆς κόρης Ἀφεντάκη, εὑρισκόμενον ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ Α'. Νεκροταφείου Ἀθηνῶν, εἶνε ἀριστούργημα τέχνης προκαλοῦν τὴν κοινὴν προσοχήν, θαυμασθὲν καὶ θαυμαζόμενον παρά τε τῶν ἡμετέρων καὶ ξένων καλλιτεχνῶν ὡς τὸ ἀρτιώτερον ἔργον τῆς Ἑλληνικῆς γλυπτικῆς· πολλὰ καὶ πολλῆς δυνάμεως ἔργα ὑπάρχουσιν ἐν τῷ Νεκροταφείῳ Ἀθηνῶν, πάντων ὅμως δεσπόζει τὸ μνημεῖον τῆς Ἀφεντάκη. Ὁ «Σάτυρος παίζων μὲ τὸν Ἔρωτα» ἔργον ἄριστον, περικοσμοῦν τὴν εἴσοδον τοῦ μεγάρου τοῦ κ. Κ. Καραπάνου, εἶνε ἐπίσης δημιούργημα τοῦ ἰδίου καλλιτέχνου· ἀλλὰ καὶ ἄλλα ἔργα ἐφιλοτέχνησεν ὁ διαπρεπὴς γλύπτης, ἅτινα ἐβραβεύθησαν ὑπό τε τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Μονάχου.

Ὁ Γιαννούλης Χαλεπᾶς, υἱὸς γλύπτου, ἐγεννήθη ἐν Πύργῳ τοῦ δήμου Πανόρμου τῆς Τήνου τὴν 24 Αὐγούστου 1854· εἰς ἡλικίαν δέκα ἓξ ἐτῶν εἰσῆλθεν εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον Ἀθηνῶν καὶ ἐμαθήτευσεν ὑπὸ τὸν ἀείμνηστον γλύπτην Γεώργιον Δρόσην· αἱ πρόοδοι τοῦ Χαλεπᾶ ἦσαν γοργαὶ καὶ καταπληκτικαί, προκαλέσασαι τὸν θαυμασμὸν τοῦ προϊσταμένου του διδασκάλου· μετὰ τὰς ἐνταῦθα σπουδάς του ἀριστεύων καὶ βραβευόμενος μετέβη ἐν ἔτει 1873 εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ὡραίων Τεχνῶν ἐν Μονάχῳ· ἡ ἐπίδοσίς του εἰς τὴν γλυπτικὴν ἐθαυμάσθη ὑπὸ τῶν καθηγητῶν τῆς Ἀκαδημίας, εἰς ἣν ἀφοῦ ἐφοίτησεν ἐπὶ τρία ἔτη καὶ μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν πολλῶν ἔργων ἐπαινεθέντων καὶ βραβευθέντων ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Ἀκαδημίας διὰ χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν μεταλλίων, κατῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐν ἔτει 1876. Κατὰ τὴν ἐν Μονάχῳ διαμονήν του διάσημος Ἀμερικανὸς γλύπτης περιηγητὴς ἐπισκεφθεὶς τὴν Ἀκαδημίαν ἀπεθαύμασε τὰ ἔργα τοῦ Ἕλληνος καλλιτέχνου, καὶ εὔφημον ἐποιήσατο μνείαν ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ.

Δυστυχῶς διά τε τὴν καλλιτεχνίαν καὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα, ὁ μέγας οὗτος Τήνιος καλλιτέχνης ἠφανίσθη λίαν προώρως. Ἐν ἔτει 1878 ἐνῷ ἐξετέλει μίαν θαυμασίαν καλλιτεχνικὴν σύλληψιν, τὴν «Μήδειαν φονεύουσαν τὰ τέκνα της», ἔπαθε νευρικὴν διατάραξιν ἥτις μεθ' ὅλας τὰς ἰατρικὰς περιθάλψεις, ἐν Ρώμῃ καὶ ἀλλαχοῦ, δὲν ἀπεκατεστάθη. Παρεφρόνησε ἀναζητῶν τὸ τέλειον· ἄλλος θὰ ἠρκεῖτο εἰς τὴν ἐργασίαν ἐκείνην· ἐκεῖνος, ἔδαινε μακρὰν πολύ. Ἡ «Μήδεια» καίτοι ἀτελής, ὑπάρχει ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ, ὡς καὶ ἄλλο ἔργον του ἡ «Ἐλεημοσύνη». Καὶ εὑρίσκεται ἤδη ὁ δύσμοιρος καλλιτέχνης ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐν τῷ φρενοκομείῳ Κερκύρας, ἐν τῇ ζωῇ μέν, ἀλλὰ νεκρὸς διὰ τὴν τέχνην.

Ξ. ΣΩΧΟΣ

ΓΕΛΟΙΟ—ΚΛΑΜΜΑ

I

Αἰώνιο Παράδεισο ξανοίγει στὴ ψυχή μου
τὸ φλογισμένο μάτι σου—ἐλπίδα μυστική·
μὲ ἕνα σου χαμόγελο χρυσώνεις τὴ ζωή μου
μὲ ὄνειρα γοργόφτερα—οὐράνια μουσική.

Μὰ δακρυσμένο σᾶν θωρῶ τὸ μάτι σου, πεθαίνω.
Ὅλα μοῦ εἶναι Κόλασις, αἰώνια φυλακὴ
μὲ λόγια τὴ καρδοῦλα σου ἄχ! θέλω νὰ γλυκαίνω
μὰ φλόγα τὰ δάκρυά σου μ' ἀνάβουν μυστική.

II

Ἐγὼ κι' ἂν κλαίω, γέλα σύ· τὸ γέλοιο μὲ τὸ κλάμμα
εἶναι ἀδέλφια κι' ἡ καρδιὰ μανοῦλα τους καλή·
τὸ ἴδιο ἡ ἄμοιρη πονεῖ τὰ δυὸ καὶ τώχει τάμμα
ὅταν τὸ ἕνα ξεψυχᾷ, τὸ ἄλλο νὰ μιλῇ . . .

ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ

ΤΥΧΑΙ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1838—1842 *)

Ἐν μέσῳ τῆς φρενίτιδος καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ οἵτινες κατέλαβον πάσας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας τῶν Ἀθηνῶν διὰ τὸ ἰταλικὸν μελόδραμα, ἐνεφανίσθη ὁ Ν. Φορμάνος καὶ ἀνέλαβε νὰ δώσῃ μερικὰς δοκιμαστικὰς παραστάσεις ἑλληνικῶν ἔργων ἐν τῷ νεοδμήτῳ ἑλληνικῷ θεάτρῳ.

Τὸ πρᾶγμα ἀνηγγέλθη διὰ τῆς «Φήμης» τῆς 16 Μαρτίου 1840 ὡς ἑξῆς:

«Εἰς τὸ θέατρον Σανσώνη θὰ παριστάνωνται τοῦ λοιποῦ καὶ ἑλληνικαὶ διάφοροι τραγῳδίαι· προκαταρκτικῶς δὲ ἤδη ἠγοράσθησαν δέκα παραστάσεις διὰ δραχμὰς 5,000 καὶ θὰ παρασταθῇ πρῶτον ὁ Τιμολέων παρά τινων κυρίων οἵτινες εὑρέστησαν ἐν Σύρῳ».

Πράγματι οἱ κύριοι αὐτοὶ «οἵτινες εὑρέστησαν ἐν Σύρῳ» ἔδωσαν μετά τινας ἡμέρας ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Καστόρχη τὸν Τιμολέοντα τοῦ Ζαμπελίου καὶ κατόπιν τὸν Σκενδέρμπεην (1). Ἀλλ' εἴτε διότι δὲν «εὑρέστησαν» καὶ ἐν Ἀθήναις οἱ φιλόκαλοι, ὅπως ἐν Σύρῳ, εἴτε διότι ὁ κόσμος προετίμα τὸ ἰταλικὸν θέατρον, αἱ παραστάσεις τοῦ δυστυχοῦς Φορμάνου ἐδίδοντο πρὸ κενῶν καθισμάτων, ἡ κενότης τῶν ὁποίων ἤρξατο ὁσημέραι νὰ μεταδίδεται καὶ εἰς τὰ θυλάκια τοῦ ἀπλοϊκοῦ ἐπιχειρηματίου!

Ἀλλ' ἄρά γε, ἡ ἀνικανότης τῶν ἠθοποιῶν νὰ ἦτο ἡ ἀφορμὴ τῆς ἀποτυχίας τῶν ἑλληνικῶν παραστάσεων ἢ αἱ δικαιολογίαι τῶν ἀποτροπιαζομένων εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς ἀπὸ σκηνῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἃς διετύπωναν ὡς ἑξῆς:

«Τὸ θέατρον ἦτο σχολεῖον τοῦ λαοῦ ὅτε ἀγνοουμένης τῆς τυπογραφίας, συνήθροιζον οἱ Εὐριπίδαι, Σοφοκλεῖς, Αἰσχύλοι, Ἀριστοφάνεις καὶ Μένανδροι, τρεῖς χιλιάδες λαοῦ καὶ ἀναμιγνύοντες τὴν ξηρὰν διδασκαλίαν μὲ τὴν διὰ τῶν αἰσθήσεων ἡδονήν, ἐνέσπειρον εἰς τὰς ψυχάς των τὸν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἔρωτα, τὴν εὐσπλαγχνίαν, τὰ γενναῖα φρονήματα, ἢ ἀπεδείκνυον τὸ γελοῖον τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν· ἀλλὰ σήμερον δυνάμεθα εἰς τὸν κοιτῶνα μας μόνοι νὰ διδασκώμεθα, ἀναγινώσκοντες δράματα. Εἰς τὸ θέατρον λοιπὸν δὲν συχνάζομεν διὰ νὰ ὠφελούμεθα, ἀλλὰ διὰ νὰ διασκεδάζωμεν τὸ μῆκος τῶν χειμερινῶν νυκτῶν, καὶ φυσικῷ τῷ λόγῳ ὡς μᾶλλον ἡδυνόμενοι εἰς τὸ ἰταλικὸν μελόδραμα, προκρίνομεν αὐτὸ τῶν κωμῳδιῶν καὶ τραγῳδιῶν».

Ἡ ἱκανότης βεβαίως τῶν ἠθοποιῶν δὲν ἦτο τοσαύτη ὥστε αὐτὴ μόνη νὰ προσελκύῃ τὰ πλήθη εἰς τὸ ἑλληνικὸν θέατρον· ἀλλ' οὐδὲ αἱ δικαιολογίαι τῶν «ἐραστῶν τοῦ ἰταλικοῦ μελοδράματος» ἦσαν ἀποχρῶσαι νὰ πείσουν τοὺς κατοίκους τῆς πρωτευούσης νὰ μὴ προσέρχωνται εἰς τὰς ἑλληνικὰς παραστάσεις.

Οἱ λόγοι ἦσαν ἄλλοι· πολὺ σοβαρώτεροι. Καὶ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοὺς ἀνευρίσκω εἰς τὸν «Observateur grec» τῆς 28 Δεκεμβρίου 1841. Πραγματευόμενος ὁ συντάκτης τῆς ρηθείσης ἐφημερίδος περὶ ἑλληνικοῦ θεάτρου καὶ τῆς ἐνόχου αὐτοῦ ἀνυπαρξίας, καίτοι οἱ λόγιοι τῆς ἐποχῆς ταύτης δὲν ἠμέλησαν νὰ γράψουν καὶ μεταφράσουν διάφορα δράματα καὶ κωμῳδίας, ἐπάγεται τὰ ἑξῆς βαρυσήμαντα:

«On avait même commencé à représenter quelques pièces, lorsque des conseilleurs de la couronne, trop enclins à représenter comme dangereux les éléments nationaux que n'ayant pas compris, ils avaient frappé de leur antipathie, mirent opposition à ce que cette tendance des esprits pût se développer».

Ἰδοὺ ἡ κυρία ἀφορμὴ τῆς ἀποχῆς τοῦ κόσμου ἀπὸ τὰς ἑλληνικὰς παραστάσεις καὶ τῆς καταστροφῆς τοῦ δυστυχοῦς Φορμάνου ὅστις ὀλίγου δεῖν νὰ πνιγῇ εἰς πέλαγος χρεῶν (1).

* * *

Ὡς ἦν ἐπόμενον, αἱ πύλαι τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου ἔκλεισαν καὶ πάλιν, ὅτε τὸν Ἰούλιον τοῦ 1840 ὁ Κωνσταντῖνος Κυριακοῦ Ἀριστίας «διὰ νὰ ὀλιγοστεύσουν τῆς ψυχῆς του οἱ φόβοι, μὴν ἀποθάνῃ πρὶν ἴδῃ τὸν ἐλεύθερον κόσμον, τοῦ ὁποίου οἱ πρόγονοι τὴν ὅλην ὑφήλιον ἐκράτιναν καὶ διέσωσαν ἴσως» (2) ἦλθεν ἐκ Βουκουρεστίου εἰς Ἀθήνας. (3)

Ἡ ἄφιξις τοῦ Ἀριστίου ἀνεκίνησε καὶ πάλιν τὸ περὶ θεάτρου ζήτημα. Τῇ ἐνεργείᾳ αὐτοῦ συνέστη καὶ Ἑταιρία, «Φιλοδραματικὴ» ὀνομασθεῖσα σκοπὸν ἔχουσα τὴν ὑποστήριξιν τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου.

Εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὴν συγκρότησιν τῆς Ἑταιρίας, ὁ Ἀριστίας ἤρχισε νὰ γυμνάζῃ νέους καὶ μίαν νέαν ἥτις ἦτο καὶ ἡ πρώτη ἥτις ἔμελλε νὰ πατήσῃ τὰς σανίδας τῆς Ἑλληνικῆς σκηνῆς.

---

*) Τέλος.

(1) Ἡ «Ἀθηνᾶ» τῆς 6 Ἀπριλίου 1840 ἔγραφε περὶ τοῦ Σκενδέρμπεη τὰ ἑξῆς: «Ὁ Καστριώτης ἐδόθη ὑπὸ ἀνθρώπων ἀνεπιτηδείων. Ὁ ὑποκρινόμενος τὴν ἀδελφὴν τοῦ Καστριώτου Ἑλένην, εἶχεν ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ Ἀθιγγάνου γυναικός».

(1) «Ὁ κ. Ν. Φορμάνος ἐπιχειρήσας τὴν ἀνάστασιν τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ θεάτρου ὑποθήκευσε καὶ αὐτὰ τὰ κτήματά του πρὸς κατόρθωσιν τοῦ σκοποῦ, σήμερον δὲ μένει πένης παρευρισκόμενος μόνον εἰς τὰς δημοπρασίας των. . .» (Τοξότης — φυλλάδ. 5 καὶ 6. 1841).

(2) Πρόλογος εἰς «Ἁρμόδιον καὶ Ἀριστογείτονα» σελ. 6'. ἐν Ἀθήναις 1840.

(3) Εἰς Ἀθήνας ὁ Ἀριστίας ἐξέδωκε καὶ τὴν τραγῳδίαν του «Ἁρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων ἢ τὰ Παναθήναια».

Τὴν 24 Νοεμβρίου 1840 ἐδόθη ἡ πρώτη ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἀριστίου παράστασις καθ' ἣν ἐδόθη ὁ Ἀριστόδημος τοῦ Μόντη (1). «Ἡ δικαία περὶ τοῦ ἀνδρὸς φήμη, γράφει ὁ «Αἰὼν» τῆς 27 Νοεμβρίου 1840 ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ, ἀπετέλεσε τὴν ὑπέρ ποτε πολυπληθεστέραν συρροὴν τῶν θεατῶν κατὰ τὴν ἑσπέραν ταύτην. Τὰ θεωρεῖα καὶ τὸ ἔδαφος ἢ ὁ περίβολος τοῦ θεάτρου, ἂν καὶ τόσον εὐρύχωρος, δὲν ἠδύναντο νὰ περιλάβωσι περισσοτέρους. Εἰς τὸ προσκήνιον, κεκαλλωπισμένον μὲ τεχνικὴν ἐργασίαν, ὁ Κ. Ἀριστίας ἀνέγνωσε κατὰ πρῶτον Λογίδριον, ἐκτεταμένον μὲν ὑπὲρ τὸ δέον, ἀλλὰ πλῆρες ἐνθουσιασμοῦ, εἰλικρινείας, εὐσεβείας καὶ πατριωτικῶν αἰσθημάτων. Δι' αὐτοῦ ἀπέδωσεν οὗτος τοὺς λόγους τῆς ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἀναβάσεώς του μὲ μεγάλην μετριοφροσύνην, ὀνομάσας καὶ τοὺς μέλλοντας νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὴν παράστασιν τοῦ δράματος κ.τ.λ. . . .»

«Ἡ σκηνὴ ἤρθη μὲ τὴν μεγαλειτέραν ἀνυπομονησίαν τοῦ Κοινοῦ. Ὁ Κ. Ἀριστίας, φέρων τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀριστοδήμου καὶ ὁρισθετῶν ἐπ' ἀκριβῶς τὰς ἀλλοιώσεις τῆς ψυχῆς, ἐδείχθη ὁ ἥρως τῆς ἐμπαθεστάτης αὐτῆς παραστάσεως, σύρων εἰς ἑαυτὸν τὴν προσοχήν, τὸν θαυμασμὸν καὶ τὸν ἔπαινον ὅλων. Ἡ ἔκφρασίς του, συνημμένη μὲ λαμπρότητα καὶ ἐνέργειαν, αἱ κινήσεις καὶ τὰ πάθη του, ὁδηγούμενα ἀπὸ ψυχὴν γενναίαν καὶ ἔνθερμον, ἔδοσαν εἰς τοὺς θεατὰς τὸν φυσικὸν τύπον αὐτοῦ τοῦ παρισταμένου προσώπου τοῦ Ἀριστοδήμου. Διηγέρθησαν κινήσεις καὶ πάθη, καὶ ὄχι τέρψεις καὶ συμπάθειαι εἰς τὰς ψυχὰς τῶν θεατῶν ἐν γένει. Ὅτε μάλιστα περιέσφιγγεν εἰς τὰς ἀγκάλας του τὴν Κισήραν ὁ Ἀριστόδημος, πλησιάζων τὴν καρδίαν του εἰς αὐτήν, τότε ἔρρευσαν δάκρυα ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅλων διὰ τὴν δυστυχῆ εἱμαρμένην ταύτης καὶ τοῦ πατρὸς τὴν τρομερὰν λύπην. Ἐλαττώματα προσβεβλημένα, ἀδικίαν ἐστηλιτευμένην, θρόνους αἱματοβαφεῖς πάσχοντας, τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὴν στοργὴν εἰς τὸν κολοφῶνά των, ἰδοὺ ὅ,τι εἴδομεν εἰς τὸν Ἀριστόδημον».

Ἡ παράστασις μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἐπανελήφθη καὶ τὴν 8 Δεκεμβρίου ἰδίου ἔτους, ἀλλὰ δυστυχῶς ἦτο καὶ ἡ τελευταία διότι ἀντενέργειαι σοβαραὶ ἀρχὴν ἔχουσαι τὰς περιφήμους «conseilleurs du roi» (2) ἐματαίωσαν τὰ σχέδια τῶν μελῶν τῆς Φιλοδραματικῆς ἑταιρίας, ἥτις καὶ μετ' ὀλίγον διελύθη.

Ὁ δυστυχὴς Ἀριστίας, οὐδὲν ἐπιτυγχάνων πρὸς ἀνασύστασιν τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου, ἀπῆλθεν εἰς Βουκουρέστιον ὁπόθεν ἔστειλε πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν τῆς Φιλοδραματικῆς ἑταιρίας τὴν κάτωθι ἐπιστολήν:

«Πρὸς τὴν ἐν Ἀθήναις
Σ. Ἐπιτροπὴν τῆς Φιλοδραματικῆς Ἑταιρίας

Βουκουρέστι, 26 Ἰουνίου 1841

Κύριοι,

Ἐπέστρεψα ὅθεν ἦλθα, πειθόμενος εἰς τὴν φωνὴν τοῦ καθήκοντος. Οἱ καλοὶ Δᾶκες, μὲ ὑπεδέχθησαν ἀσπασίως· μ' ἐτίμησε καὶ ἡ Σ. Κυβέρνησις τοῦ τόπου· εὐγνωμονῶ ἀλλὰ . . .κ' ἐγὼ μίαν πατρίδα ζητῶ. Ἡ εἱμαρμένη μ' ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ὅσον περισσότερον ἐπροσπάθησα νὰ τὴν πλησιάσω! Μὴ παροξύνῃ ὑμᾶς ἡ ἔκφρασις τοῦ πόνου· εἶναι πικρός, Κύριοι, ὁ χωρισμὸς τῶν ὁμογενῶν! Οὐχί, δὲν λησμονῶ τὰς ὁποίας καὶ παρ' ἀξίαν μὲ προσέφερον τιμὰς οἱ μεγάτιμοι Ἕλληνες καὶ μάλιστα ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους ἐγνώρισα περὶ τὰ τέλη· πολλὰ ἀργὰ τοὺς ἐγνώρισα! ὡραῖος καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν ὁ ἀκέραιος Ἕλλην! ἀλλὰ μοχθηρὸν καὶ καταχθόνιον τέρας ὁ βάναυσος, κερδαλεόφρων ἀπελεύθερος δοῦλος! Σέβομαι, Κύριοι, καὶ τιμῶ τὴν ὁποίαν ἐπιθυμίαν ἔχετε νὰ μὲ ἰδῆτε πάλιν καὶ ὡσὰν νὰ βλέπω πάλιν ἀκόμη ἐκείνην τὴν ἐπιτίμιον σεβαρότητα ἐπὶ τοὺς εὐγενεῖς ὑμῶν χαρακτῆρας διὰ τὸν ἀποχωρισμὸν ἑνὸς ἐλαχίστου ὁμογενοῦς· ἀθῶος αὐτὸς καὶ μὲ πολὺν ἐνθουσιασμὸν ἐπέδραμεν εἰς τὰς τρυφερὰς ἀγκάλας ὑμῶν· τὰς εὗρε θερμὰς ἀλλ' ἐξησθενημένας, διότι πολὺ ἐξ αὐτῶν ἐξήντλησεν αἷμα ἡ σημερινὴ τῆς Ἑλλάδος πολυστένακτος ἐλευθερία.

Ἐλπίζω, ἀφοῦ μὲ θέλετε, ὅτι οἱ εὐεργετοῦντες Δᾶκες, ὀλίγην ἔχοντες ἐμοῦ χρείαν μετ' οὐ πολὺ θέλουσι μ' ἀποστείλει ν' ἀναπληρώσω εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν (ἀποβλέπουσαν τὴν τιμήν μου πρότερον) ἐπιθυμίαν ὑμῶν, ἂν πρόκηται τι ἀγαθὸν ἐκ τῆς ἀπαιτουμένης σοβαρᾶς δραματικῆς διδασκαλίας τὴν ὁποίαν ὑμεῖς τιμῶντες μ' ἐνεπιστεύθητε.

Τῆς Σ. ἐπιτροπῆς τῆς Φιλοδραματικῆς Ἑταιρίας

Ὁ εὐπειθέστατος

Κ. Κ. Ἀριστίας

Ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ἀριστίου ἡ αὐλαία τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς ἔμεινε καταπετασμένη μέχρι τοῦ 1842 ὅτε συνέστη ἡ πρὸς συντήρησιν τοῦ ἐν Ἀθήναις θεάτρου ἑταιρία.

Ν. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

(1) Ἡ μετάφρασις τοῦ Ἀριστοδήμου ἐγένετο παρὰ τοῦ ἰδίου Ἀριστίου.

(2) Εἰς τὸν λόγον ὃν ἐξεφώνησεν ὁ Ἀριστίας κατὰ τὴν πρώτην τοῦ Ἀριστοδήμου παράστασιν «κατέκρινεν αὐστηρῶς ἕνα τῶν Γραμματέων ὡς προτιμῶντα τοῦ Ἑλληνικοῦ τὸ Ἰταλικὸν θέατρον» («Αἰὼν» ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ 27 Νοεμβρίου 1840).

ΕΡΗΜΟΣ ΓΕΡΟΣ

—Ὦ χρόνια, χρόνια! Ἀ' τὸ κύλισμά σας ὅλα τὰ σβύνετε. ὅλα τὰ λυώνετε!

Αὐτὰ ἦσαν τὰ ὕστερα τὰ λόγια τοῦ Ἔρημου τοῦ Γέρου, ποὺ ἐξεψυχῶντας ἐψιθύρισεν ἀκουμπισμένος 'ς τὸν ὦμον τῆς σαβανώτρας, τῆς Κυρᾶς Σταμάτας.

Καὶ ὅταν ἡ σαβανώτρα ἱστορεῦσε τὲς τελευταῖες στιγμὲς τοῦ Γέρου Καπετάνιου 'ς τὴ γειτόνισσά μου τὴν Κυρὰ Πλουμίτσα καὶ περνῶντας ἐγὼ τὴν ἄκουσα, ἔφερα εὐθὺς 'ς τὸ νοῦ μου ὅλην τὴ ζωὴ τοῦ Ἔρημου.

Ἤμουν μικρὸ παιδὶ ἀκόμα καὶ ἡ χαρά μου ἦταν τὸ καλοκαῖρι κάθε βράδυ, ὅταν 'σχολνοῦσα, νὰ πηγαίνω 'ς τὴν ἀκρογιαλιὰ καὶ νὰ βλέπω ὅλα τὰ βαπόρια, ποὺ ἀράζανε 'στὴ σκάλα, πῶς 'φεύγανε, ποιοὺς ἔφερναν καὶ ποιοὺς ἔπερναν ἀπ' τὸ χωριό.

Ἐκεῖ, 'ς τὴν ἀκροθαλασσιά, πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ χωριοῦ, ἦταν τὸ σπίτι τοῦ Καπετὰν Στέλλιου· σπίτι πλούσιο καὶ ἀρχοντικό, μὲ λιθόστρωτο μουράγιο, μὲ μαρμαρένιο μπαλκονάκι.

Προτοῦ ἀκόμα καλοβραδυάξῃ, ταχτικώτατα, τὴν ἴδιαν ὥρα, 'ξεπλώριζε ἀπ' τὸ Κιόμπασι ὁ Καπετὰν Στέλλιος μὲ τὸ πανέμορφο βαποράκι — ἐν' ἀπ' τὰ πολλά, ποὺ ἔχει ἡ Ἑταιρία τοῦ Βοσπόρου.

«Οὔ! Οὔ! Οὔ!» Σφύριζε ἀπ' ἐκεῖ τὸ βαποράκι καὶ τὸ σφύριγμά του ἀκούουνταν θαμπὰ-θαμπὰ 'στὴν ἀκρογιαλιὰ τοῦ χωριοῦ μας.

Ἀμέσως ἀνοιγαν τὰ γυάλινα θυρόφυλλα τοῦ μπαλκονιοῦ κ' ἔβγαινεν ἡ γυναῖκα καὶ ἡ κόρη τοῦ Καπετὰν Στέλλιου. Καὶ οἱ δυὸ 'κρατοῦσαν ἀπ' ἕνα μεγάλο μαντῆλι μεταξωτὸ καὶ ἀπ' ἕνα τηλεσκόπιο. Κύτταζαν πρῶτα καλὰ-καλὰ μὲ τὰ τηλεσκόπια πρὸς τὸ βαπόρι καὶ ὕστερα με τὰ μαντήλια τους ἀρχίζαν τὰ σινιάλα καὶ τοὺς χαιρετισμούς. Καὶ ὅσο ἀνέμιζαν τὰ μαντήλια, δός του καὶ τὸ βαποράκι 'σφύριζεν: Οὔ! Οὔ! Οὔ!

Ἅμα ἔρθανε 'ς τὰ Θεραπειά, εὐθὺς ἐκεῖνες ἔμπαιναν 'στὸ σπίτι καὶ 'σὲ 'λιγάκι κόρη καὶ μάνα ἦσαν καὶ οἱ δυὸ 'ς τὴ σκάλα καρτερῶντας νἄρθῃ 'ς τὸ Βουγιουκδερὲ τὸ βαπόρι, ποὺ μόλις ἄραζεν, ἀνέβαιναν 'στὴν ταράτσα του.

Εὐθὺς ἡ κόρη ὡμοῦσεν ἀλαρρὴ καὶ γελαστὴ 'σὰν τὴν περδικοπούλα 'ς τὸν πατέρα της, ποὺ τὴ 'γλυκοφιλοῦσε 'ς τὸ μέτωπο καὶ τῆς ἔδιν' ἕνα μπουκέτο λουλουδάκια, καὶ ὕστερα 'πήγαινε καὶ 'καθούντανε καὶ πάλι κοντὰ 'ς τὴ μητερούλα της καὶ τὸ βαποράκι ἐξακολουθοῦσε ἴσια τὸ δρόμο του, ταξειδεύωντας πρὸς τὸν Γενῆ-μαχαλᾶ καὶ τὰ Καβάκια. Καὶ ἅμα ἐτέλειωνε τὸ δρομολόγιό του, μόλις ἄρχιζε νὰ σουρουπώνῃ, 'ξαναγυρνοῦσε καὶ ἄραζε 'ς τὴ σκάλα, ὅπου ὥς 'ς τὸ πρωὶ τῆς ἄλλης 'μέρας ἔμενε δεμένο. Κ' ἔβγαιναν καὶ οἱ τρεῖς μαζύ, ὁ Καπετὰν Στέλλιος, ἡ γυναῖκά του καὶ ἡ κόρη του, κέκαμναν πέντ'-ἑξῆ γύρους 'στὴν ἀκρογιαλιὰ καὶ ὕστερα 'πήγαιναν 'στὸ σπίτι τους.

Αὐτὸ ἐγένουνταν κάθε 'μέρα, χρόνια ὁλόκληρα, καὶ ὅλ' οἱ χωριανοὶ τοὺς ἐκαμάρωναν καὶ τοὺς ἐχαίρουνταν.

Καὶ ἦταν νὰ μὴν τοὺς καμαρώνῃ ὁ κόσμος;

Ὁ Καπετὰν Στέλλιος, ἕνας ὠμορφάνθρωπος, νησιώτης θαλασσοθρεμμένος ἀπ' τὴ Μύκωνο, μὲ ξανθὰ γένεια καὶ μαλλιά, μὲ μέτωπο 'σὰν τὸν καθρέφτη' σοβαρός, 'περίφανος καὶ γλυκομίλητος' ἀληθινὸς ἀφέντης. Ἡ γυναῖκά του, ἡ καπετάνισσα, μὲ ὅλα της τὰ τριανταπέντε χρόνια, ἔμοιαζε 'σὰν εἴκοσι χρόνων κοπέλλα· ξανθὴ κι' αὐτή, μὲ λυγεροῦ κυπαρισσιοῦ ἀνάστημα, φεγγαροπρόσωπη' 'σὰν 'περπατοῦσεν, εἶχεν τὸν ἀέρα ρήγισσας· 'σὰν ἐστέκουνταν, εἶχεν τὴν ὄψι ἀγάλματος ὡραίου. Καὶ μαζὺ μαὐτὲς τὲς χάρες, ἡ Καπετὰν Στέλλιενα, ἡ Κοκκώνα Τριανταφυλλιὰ ἀπὸ τὴν Πάτρα, ἦταν 'ξακουστὴ 'στὴν ἀγαθότητα, μοναδικὴ 'στὴ 'νοικοκυρωσύνη.

Καὶ ἡ κόρη τους, ἡ μονάκριβή τους θυγατέρα; Ὦ, ἐκείνη ἦταν ἕνας κρῖνος μὲ ψυχὴ μοσχόβολη, ἦταν ἕνα περιστέρι μὲ χειρουδικὴ λαλιά. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ μόνη της χαρὰ ἦσαν τὰ πουλιὰ καὶ τὰ λουλούδια.

Λουλούδια καὶ πουλιὰ 'ς τὴν κλίνη της, 'ς τὸ μπαλκόνι, 'ς τὸ μουράγιο, 'ς τὰ παράθυρα, παντοῦ· ὅλο τὸ σπίτι ἐπλημμυροῦσεν ἀπὸ μέσχους καὶ κελαιδισμό.

Μὰ τάχα τὴ γλυκύτερη μοσχοβολὴ καὶ τὴ μελῳδία τὴν ἁρμονικώτερη 'ς τὸ γαλήνιο σπιτικὸ δὲν τὴν ἔχυνε τὸ καλόκαρδο ἐκεῖνο πλάσμα, ἡ μυριόκαλλη παιδούλα;

Τὴ θυμοῦμαι!

Τότες ἦταν ὡς δώδεκα χρόνων κορίτσι κἐγὼ μικρὸ παιδί. Καὶ ὅταν 'περνοῦσε ἀπὸ σιμά μου ἡ εὐλογημένη οἰκογένεια, 'ς τὸ στῆθος ἀπὸ εὐλάβεια τὰ χέρια ἐσταύρωνα καὶ τὴ 'θωροῦσα.

Ἡλενιώ—ἔτσι τὴν ἔλεγαν τὴν κόρη—'πήγαινε 'μπροστὰ 'σὰν χαμογέλιο ρόδινο Ἀπριλιάτικης αὐγῆς καὶ 'σκορποῦσε ὁλοῦθ' ἐλπίδες καὶ χαρές, καὶ μόλις μέβλεπε, μὲ 'χαιρετοῦσε μὲ μιὰν καλωσύνη, 'σὰ' νἄμουν ἀδελφάκι της.

— Καλὴ 'σπέρα, Γιάγκο!

— Καλὴ 'σπέρα, Λενιώ!

— Νὰ ζήσῃς!

— Εὐχαριστῶ, νὰ ζήσῃς κ' ἐσὺ καὶ νὰ χαίρεσαι.

Κἔτσι περπατῶντας ἔσπερνε τοὺς χαρωποὺς χαιρετισμούς της, θεσπέσια τῆς ψυχῆς της μοῦρα, 'ς ὅλα τὰ παιδιά, 'ς ὅλους τοὺς γνωρίμους της.

Καὶ κατόπι τὴν ἀκολουθοῦσαν ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα.

Καὶ σιωπηλοὶ τὴν ἔβλεπαν!

Ὦ, πόσα ὀνείρατα νὰ ἔπλαττεν ἡ φαντασιά τους! Πόσες γλυκὲς ἐλπίδες νὰ ἐχαιδεύανε τὸ φίλτρο, ποὺ ὅλην τὴ ψυχή τους ἐξουσίαζεν!

Ἔτσι ἡμερα-ἡμερα, 'σὰν ἀθέλωτο ποταμάκι ἀνάμεσα 'σὲ ἀνθοπλουμισμένες ὄχθες, 'κυλοῦσεν ἡ ζωή τους καὶ ἡ κόρη ἐμεγάλωνεν κἐμεγάλωνε μαζύ της καὶ ἡ ἀγάπη τῶν γονιῶν της.

Εἶχαν περάσει ἑξῆ-ἑφτὰ χρόνια.

Καὶ κάθε βράδυ, ταχτικώτατα, τὸ βαπόρι ἐπρόβαλλε ἀπ' τὸ Κιόμπασι σφυρίζωντας. Κάθε βράδυ ἔβγαιναν ἀπ' τὸ μπαλκόνι μάνα καὶ κόρη καὶ 'χαιρετοῦσαν τὸν 'νοικοκύρη τους καὶ ἦταν πανηγῦρι ἡ ζωή τους ὅλη κἐπανηγύριζαν καὶ τὰ πουλιὰ καὶ τὰ λουλούδια πλάι 'στὴν παρθένα τους βασιλοπούλα, ποὺ εἶχε γείνει πλειὸ τῆς 'παντρειᾶς κοπέλλα.

Ἔφτνου ἕνα πρωὶ ἡ Λενιὼ δὲ 'σηκώθηκε ἀπ' τὸ κρεββάτι. Τὰ λουλούδια της δὲ 'μοσχοβόλησαν, τὰ πουλάκια της δὲν ἐκελάιδησαν.

Περάσανε δυὸ-τρεῖς 'μέρες.

Λουκία Ἰωάννου

Ἡ Λενιὼ εἶνε ἄρρωστη βαρειά.

Ἐπεράσανε λίγες μέρες ἀκόμα.

Ἡ Λενιὼ πεθαίνει.

Ἦρθαν οἱ καλλίτεροι γιατροὶ τῆς Πόλης.

Ἀλλοίμονο!

Δὲν ἔχει γλυτωμό.

Ἡ κόρη ἡ λευκή, ἡ κοπέλλα ἡ ροδομάγουλη, ἡ παρθένα ἡ ξανθομαλλοῦσα—ἡ γελαστὴ ἄνοιξι ἐμαράζιασεν καὶ λυώνει 'ς᾽ ἐν εἴδωλο κρουστάλλινο.

Φέγγει ὁλοένα θαμπότερα, νά! λαχταράει, σβύνει ἡ λαμπρόφωτη λαμπάδα. ποῦ 'ς τὸ τραπέζι τῆς Ζωῆς ἔχυσε τόση λάμψι εὐτυχίας, τόσο φῶς καὶ ἀγαλλίασι.

Νά! Σκοτεινιάζει,βυθίζεται 'στὴν ἄβυσσον, 'χάνεται τῶραῖον ὄνειρον. . .

Μιὰ 'μέρα—ἄχ! τὸ θυμοῦμαι ἀκόμα καὶ σπαράζεται ἡ καρδιά μου—μιὰ μαύρη 'μέρα ἄνοιξαν καὶ τὰ δυὸ θυρόφυλλα τοῦ ἀρχοντικοῦ σπιτιοῦ. Βαρειὰ-βαρειὰ 'χτυποῦσαν τὰ σήμαντρα τῆς ἐκκλησιᾶς. Καὶ ἦρθαν δεσποτᾶδες καὶ ἦρθαν παπᾶδες καὶ ψαλτᾶδες καὶ ἦρθαν 'ξεφτέρια καὶ λαμπάδες καὶ 'πῆραν τὴν ἀγνὴν παιδούλα καὶ 'πῆραν τὄνειρον τὸ ρόδινον καὶ πᾶνε. . .

Κοιμισμένη 'σὲ χιονᾶτο κρεββάτι καὶ ἀγκαλιασμένη ἀπὸ κρῖνα καὶ ἀπὸ κλώνους λεμονιᾶς 'πῆραν τὴν ὡραίαν καὶ σεμνήν. 'πῆραν τὴν ἀμίλητη νυφοῦλα καὶ τὴν πᾶνε 'στὰ βασίλεια τοῦ θανάτου.

Πέρα ὥς πέρα ὅλο τὸ χωριὸ 'μαυροφοροῦσε. Ὁλοῦθε τὴν ἐρράντιζαν μὲ ροδόσταγμα καὶ μὲ δάκρυα 'γκαρδιακά.ὁλοῦθε τὴν ἐφώναζαν «Ξύπνα,Λενιώ!» καὶ τὴ 'μοιρολογούσανε. Μὰ ἐκείνη δὲ 'ξυπνοῦσε καὶ κοιμισμένη 'πήγαινεν, 'πήγαινεν,ποιὸς ξέρει ποῦ νἀνθολογήσῃ ἡ ἀνέφελη ἄνοιξι.

Ἀκόμα τὴ θυμοῦμαι καὶ ἡ ψυχή μου κλαίει, κλαίει τὴν 'πεθαμένην ὠμορφιά, τὴν καλὴ μοναχοκόρην, ποῦ πλάι 'στὸ προσκεφάλι της οἱ γονιοί της μὲ καταχνιασμένο πρόσωπο, ἐδάδιζαν, 'σὰ' νἄταν τῆς ἀπελπισίας δίδυμοι θεοί.

Κἔφθασεν ἡ νύχτα.

Τὸ σπίτι δὲν ἔχει πλειὸ οὔτε μοσκιὲς οὔτε κελαιδισμόν· τὰ λουλούδια του τὰ 'σκόρπισαν 'στὸν τάφον τῆς ἀδικοπεθαμένης· τὰ πουλάκια του τἄφησαν καὶ 'πέταξαν ναὐροῦνε τὴ ψυχή, ποῦ ἀνελήφθηκε.

Τὸ σπίτι 'βουβάθηκε. Τὰ φῶτά του 'σβεσθήκανε. Τὰ παραθυρόφυλλά του 'σφάληξαν.

Μα τὸ βαποράκι τοῦ Καπετὰν Στέλλιου ὁλοένα 'τοξείδευεν καὶ κάθε βράδυ 'ξεπλώριζεν ἀπ᾽ τὸ Κιόμπασι κἐρχούντανε 'στὸ χωριὸ σφυρίζωντας: Οὔ, οὔ, οὔ!

Καὶ ἀκόμα ὥς τώρα πάλι κάθε βράδυ ἄνοιγεν ἡ θύρα τοῦ μπαλκονιοῦ, μὰ ἔβγαινε πλειὸ μόνη ἡ χαροκαμμένη μάνα, μαυροφόρα καὶ ἀγέλαστη. Ἐκύτταζε μὲ τὸ τηλεσκόπιο μιὰ πρὸς τὸ βαπόρι καὶ μιὰ πρὸς τὸ νεκροταφεῖο καὶ ὕστερα ἔβγαζε ἀπ᾽ τὸν κόρφον της ἕνα ὀλόμαυρο μαντῆλι καὶ τὸ ἀνέμιζε μιὰ πρὸς τὸν ἄνδρα της καὶ μιὰ πρὸς τὸν τάφον τῆς κόρης της.

Καὶ τὸ βαπόρι πάλι 'σφύριζεν: οὔ, οὔ, οὔ! Κἔρθανε 'στὸ χωριό, μὰ 'στὴ σκάλα του δὲν ἐπερίμενε κἀνεὶς τὸν Καπετὰν Στέλλιο. Ἡ πικραμένη ἡ μάνα δὲν 'τολμοῦσε νἄβγῃ ἔξω ἀπ᾽ τὸ κατῶφλι τοῦ σπιτιοῦ της μόνη της, καὶ ὅταν 'γυρνοῦσε ἀπ᾽ τὰ Καβάκια ὁ Καπετὰν Στέλλιος, 'τραβοῦσεν ἀσυντρόφευτος καὶ 'πήγαινεν ἴσια 'στὸ σπίτι του.

Τώρα ὁ βραδυνὸς περίπατος τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ζωῆς 'τελείωσεν. Τώρ᾽ ἄρχισεν ἕνας αὐγινὸς περίπατος 'ς τὸ δρόμο, ποῦ ἔφερνεν πρὸς τὴν πατρίδα τῆς αἰωνίας σιωπῆς.

Κάθε Κυριακὴ πρωὶ τὸ μαυροφορεμένο ἀνδρόγυνο, ἄλαλοι καὶ θλιβεροί, 'πηγαίναν κἐστεφάνωναν μὲ μαργαρίτες καὶ ἀνεμῶνες,μὲ γιούλια καὶ μὲ κρῖνα —ὦ ὠρφανεμένοι φίλοι τῆς ξανθῆς παρθένας!—τὸ μνῆμα τῆς ἀγαπημένης τους Λενιῶς καὶ 'γονάτιζαν 'ς τὸ χῶμά του καὶ τὸ 'πότιζαν μὲ τὰ δάκρυα τῆς ἀθανάτου ἀγάπης τους κἔλεγαν τὴν προσευχή τους.

Κἔτσι 'περάσανε πέντ᾽-ἕξη χρόνια ἀκόμα, μαῦρα χρόνια, χρόνια πικραμένα. Κἔρχουνταν τακτικὰ κάθε βράδυ τὸ βαπόρι καὶ 'σφύριζε ἀπ᾽ τὸ Κιόμπασι κἐβγαινεν ἡ μαυροφόρα ἡ Καπετάνισσα καὶ ἀνέμιζεν τὸ μαῦρό της μαντῆλι . . .

Ὥς τόσο ἕνα βράδυ τὸ βαπόρι 'ξαναπρόβαλε ἀπ᾽ τὸ Κιόμπασι σφυρίζωντας οὔ, οὔ, οὔ! Μὰ ἡ Καπετάνισσα δὲ 'φάνηκε 'στὸ μπαλκόνι. 'Σφύριξε καὶ πάλι, 'ξανασφύριξε, δὲ 'φάνηκε κἀνείς, κἀνείς. . .

Ἡ Καπετάνισσα ἔπεσε 'στὸ κρεββάτι της βαρειὰ θανατωμένη! Ἐπεράσανε πέντ᾽-ἕξη 'μέρες. Ἡ Καπετάνισσα δὲν ἔχει γλυτωμό. Ἐπεράσανε δυὸ-τρεῖς 'μέρες ἀκόμα καὶ ἀλλοίμονο!

Ἄξαφνα ἕνα πρωὶ 'ξανάρχισε νὰ χτυπᾷ βαρειὰ-βαρειὰ τὸ σήμαντρον τῆς ἐκκλησιᾶς καὶ 'στὸν πρῶτο ἀντίλαλό του 'ξανάνοιξαν γιὰ δεύτερη φορὰ τὰ δυὸ θυρόφυλλα τοῦ ἀρχοντικοῦ σπιτιοῦ. Καὶ ἦρθαν δεσποτᾶδες καὶ ἦρθαν παπᾶδες καὶ ψαλτᾶδες καὶ ἦρθαν 'ξεφτέρια καὶ λαμπάδες καὶ ἦρθεν ὅλο τὸ χωριὸ καὶ

'πῆρεν τὴν πεθαμένη Καπετάνισσα. Καὶ μὲ μιὰ λύπη ἀνέκφραστη συνώδευαν ὅλοι σκυθρωποὶ τὸ λείψανον καὶ ὁ Καπετάνιος σκυμμένος καὶ βαρὺς ἀκολουθοῦσε πλάι 'στὸ προσκέφαλό της νεκρὴ τὴ μόνη του, τὴν ὑστερνὴν ἀγάπη. . .

Κἐσφάληξεν καὶ ὁ δεύτερος ὁ τάφος καὶ ἄρχισε νὰ διαβαίνῃ καὶ πάλι ὁ καιρὸς καὶ τὸ βαπόρι, ποῦ εἶχε κυβερνήτη του τὸν Καπετὰν Στέλλιο, κάθε βράδυ, ὅταν 'ξεμπουκάριζε ἀπ᾽ τὸ Κιόμπασι, ἐξακολουθοῦσε νὰ σφυρίζῃ: Οὔ, οὔ, οὔ!

Μὰ ἔσβυσαν πλειὸ οἱ 'μέρες οἱ χαρμόσυνες καὶ μὲ αὐτὲς μιὰ γιὰ πάντα ἔσβυσαν καὶ ὅλα τὰ φῶτα τοῦ ἀρχοντικοῦ σπιτιοῦ.

Μανδαλωμένα καὶ σκοτεινὰ ὅλα τὰ παράθυρα,κλειστὴ καὶ ἀραχνιασμένη καὶ τοῦ μπαλκονιοῦ ἡ θύρα. . .

Καὶ τὸ βαπόρι 'σφύριζε, 'σφύριζε, μὰ ψυχὴ 'ς τὸ μπαλκόνι δὲν ἐφαίνουνταν. Ἀνελήφθηκαν,ἐχάθηκαν γιὰ πάντα οἱ δυὸ ψυχὲς οἱ λατρευμένες. Καὶ ὁ Καπετάνιος μάταια κατὰ τὴν παλαιά του τὴ συνήθεια πρὸς τὸ χωριὸ τὸ μαῦρό του μανδῆλι ἀνέμιζε καὶ 'κύτταζεν καὶ 'κύτταζεν πρὸς τὸ βουβό του σπίτι μὲ τὸ τηλεσκόπιο.

Ἐρημία!

Δὲν ἐφαίνουνταν κἀνείς...

Καὶ διάβαιναν, καὶ διάβαιναν οἱ χρόνοι, ἄχαροι χρόνοι,χρόνοι σκοτεινοί, μαραζιασμένοι.

Καὶ ὁ Καπετὰν Στέλλιος 'γέρασε κἐλύγισεν τὸ κορμί του καὶ ἀσπρίσαν τὰ μαλλιά του.

Παντοῦ καὶ πάντα ἦταν μόνος καὶ παντέρημος.

Μόνος 'στὸ βαπόρι του, μόνος ἐστεφάνωνεν τοὺς τάφους, ποῦ ἐκλειοῦσαν ὅλην τὴν χαρά του, ὅλην τὴν εὐτυχία του, ὅλην τὴν ἀγάπη του.

Καὶ παντέρημος ἐκλειούντανε ἀπὸ βραδὺς ὥς τὸ πρωὶ 'στὸ σπίτι του κἔκλαιε τὴν τύχη του.

Μαράζι ἀγιάτρευτο 'στὴν καρδιά του τὴ βαρυοπληγωμένη, θλῖψι ἀτέλειωτη 'στὴ ψυχή του τὴ φουρτουνιασμένη. Καὶ ὅπως ἔσβυσαν τὰ δυὸ ἀστέρια τῆς ἐλπίδας του, ἔτσι ἔσβυσε γιὰ πάντα 'στοῦ στήθους του τὰ βάθη ὁ πόθος του πρὸς τὴ ζωή. ὥς που ἕνα βράδυ ἔπεσε 'ς τὸ στρῶμά του βαρειὰ θανατωμένος.

Σὲ 'λίγες μέρες 'ς τὸ χωριὸ ἐβόησεν ἡ εἴδησι πῶς ὁ Καπετάνιος κινδυνεύει. Ἄ! Λύπη 'γκαρδιακιά, λύπη ἀληθινὴ αἰσθάνθηκαν τότες ὅλοι οἱ χωριανοί. Παντοῦ 'μιλοῦσαν γιὰ ἐκεῖνον καὶ τὸν ἔκλαιγαν. Κἔφερναν 'ς τὸ νοῦ τους τὴν περασμένη του εὐτυχία καὶ 'θυμοῦνταν πόσο ἁρμονικὰ ἐζοῦσε μὲ τὴ γυναῖκά του, πόσο ἐλάτρευεν τὴν ἀγγελοπλασμένην κόρη του καὶ 'μιλοῦσαν γιὰ τὴ θλῖψί του, πόσο ἤτανε σπαραχτική,ὅταν καὶ τὲς δυὸ 'στὸν μαῦρον ἅδη τὲς κατέβασε, καὶ ὅλοι τὸν ἔκλαιγαν γιὰ τὸ ποτῆρι τὸ φαρμακερό, ποῦ τοῦ 'πότισεν ἡ Μοῖρα, καὶ 'στὰ ὑστερνὰ τὸν ἐμακάριζαν, ποῦ τώρα πλειὸ θὰ ἡσυχάσῃ μιὰ γιὰ πάντα καὶ θἀνταμωθῇ 'στὸν οὐρανὸ μἐκείνους, ποῦ ἀγάπησε 'ς αὐτὸν ἐδῶ τὸν ψεύτικον τὸν κόσμον.

«—Καλέ, ἐκεῖνος μὲ τὴν καλωσύνη, ποῦ εἶχε, καὶ μὲ τὸν πόνον, ποῦ ἐδοκίμασε, θἀγιάσῃ 'στὴν Παράδεισο.»

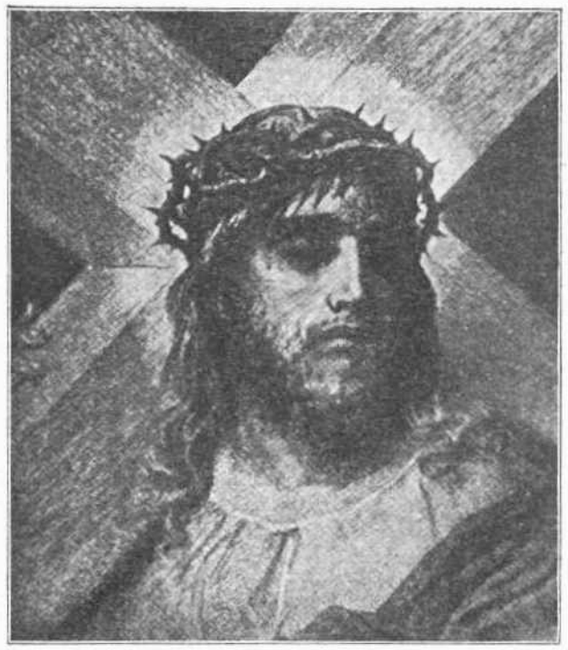

G. DORÉ — Ἰησοῦς Χριστός.

Ἔτσι τὸν ἔκλαιγαν. ἔτσι τὸν ἐμακάριζαν.

Κἕνα βράδυ ἀκούσθηκε πῶς ὁ Καπετάνιος πεθαίνει.

Θυμοῦμαι. Ἦταν χειμῶνας. Καιρὸς ἀλλόκοτος. Πότε καὶ πότε ἀργοχιόνιζε, πότε καὶ πότε ἔβγαινεν ὁ ἥλιος καὶ παγωμένος ἄνεμος 'βογγοῦσε ἀκοίμητος.

Μόλις ἄρχιζε νὰ βραδυάζῃ καὶ ὁ Καπετὰν Στέλλιος ἥσυχα-ἥσυχα 'ψυχομαχοῦσε 'στὸ κρεββάτι του. Ἄξαφνα 'ξετινάζεται μὲ μιὰ ἔξαψι τρομερή, στέκει ὀλόρθος καὶ βλέπωντας μὲ 'μάτι φλογερὸ τὴ σαβανώτρα τῆς λέει·

—Ποῦ εἶναι ἡ γυναῖκά μου; Ποῦ εἶναι τὸ παιδί μου; Γιατί δὲν εἶναι πλάι 'στὸ κρεββάτι μου; Ποῦ εἶναι; Τὲς θέλω. Νἄρθουνε, νὰ μου φέρουνε καὶ οἱ δυὸ τους ἀπ᾽ ἕνα ποτῆρι νερὸ 'σἐκεῖνα τὰ μεγάλα,τὰ κρουσταλλένια τὰ ποτήρια. Διψῶ! Διψῶ!

Ἡ κυρὰ Σταμάτα εὐθὺς 'πῆρε ἀπάνου ἀπ᾽ τὸ ἁρμάρι ἕνα ποτῆρι γεμάτο νερὸ καὶ 'πάει κοντά του.

Τὴν 'ξανακύτταξε καλὰ-καλά, ἁπλώνει τὸ χέρι του,γιὰ νὰ πάρῃ τὸ ποτῆρι,μὰ τὸ 'ξανακαταιβάζει.

Ἠμέρεψε καὶ 'γνώρισε τὴ σαβανώτρα.

—Ἄ! Εἶσαι σύ, κυρὰ Σταμάτα. Ἄφσε τὸ ποτῆρι. Δὲν τὸ θέλω. Διψῶ. μὰ θὰ πιῶ νερὸ ἀπ᾽ τὰ χέρια τὰ δικά τους, 'σὰν θὰ 'πάγω νὰ τὲς εὕρω.

Καὶ 'κάθησε κἔγειρε 'στὸ προσκεφάλι του καὶ λέει·

—Φέρε μου. Κυρὰ Σταμάτα, φέρε μου τὸ τηλεσκόπιο ἐκεῖνο καὶ τὸ μαῦρο τὸ μαντῆλι, ποῦ εἶναι 'ς τὸ μεγάλο συρτάρι τοῦ τραπεζιοῦ.

Τοῦ τἄφερε.

—Καλά, εἶπε. Τώρ᾽ ἄνοιξε τὴ θύρα τοῦ μπαλκονιοῦ.

—Μὰ ἔξω χιονίζει. Θὰ κρυώσετε, ἀφέντη μου,

—Κάνε ἐκεῖνο ποῦ σοῦ λέγω. Πολλὰ λόγια δὲ θέλω.

Ἡ σαβανώτρα 'ς τὴ γοητεία, ποῦ εἶχεν ἡ φωνή του ἡ ἄγρια καὶ ἡ ὄψι του ἡ συγνεφιασμένη ἀπ' τὸ ἄγγιγμα τοῦ θανάτου, θέλωντας καὶ μή, 'πῆγε καὶ ἄνοιξε τὴ θύρα τοῦ μπαλκονιοῦ.

—Ἄ! καλά, πολὺ καλά, τῆς εἶπε ὁ ἑτοιμοθάνατος. Ἔλα κοντά μου. Κράτα ἐσὺ τὸ τηλεσκόπιο καὶ τὸ μαντῆλι. Ἄ, ἔτσι. Βόηθα με νὰ σηκωθῶ. Βάστα με γερά. Τώρα πᾶμε 'ςτὸ μπαλκόνι.

Καὶ ἡ Κυρὰ Σταμάτα κάμνωντας τὸ Σταυρό της γιαὐτὸ τὸ παράδοξο φαινόμενο, ποῦ ἔβλεπεν, ἕνας ἑτοιμοθάνατος νὰ ζωντανεύῃ καὶ νὰ περπατῇ, τὸν 'πῆγε κοντὰ 'ςτὸ μπαλκόνι.

Μόλις ἐκεῖνος 'πάτησε 'ςτὸ κατῶφλί του, ἔβαλε τὴ δύναμι ὅλης τῆς ζωῆς, ποῦ ἀκόμα μέσα του ἀπόμενεν, καὶ 'βγῆκεν ἔξω.

—Ἄ, ἐδῶ, ἐδῶ θέλω νὰ 'πεθάνω. Δός μου τώρα τὸ τηλεσκόπιο, Κυρὰ Σταμάτα.

—Πάρ' το, ἀφεντικό.

Τὸ 'πῆρε καὶ τὸ ἐστύλωσε 'ςτὰ 'μάτια του τὰ 'μισοσβυσμένα. Εἶδε μιὰ πρὸς τὴ θάλασσα καὶ ὕστερα ἔστρεψεν τὸ πρόςωπό του πρὸς τὴ στεργιά, πρὸς τὸ λόφο, ἀλάργα, ποῦ εἶνε τὸ Νεκροταφεῖο.

—Ἄ, ναί! Νά τες! Νά τες! Βγῆκαν καὶ οἱ δυὸ ἀπ' τὸ παλάτι τους, μάνα καὶ κόρη, λευκοφόρες, ἀνθοστεφανωμένες βασίλισσες! Νά τες! Μὲ κυττάζουν κἐκεῖνες μὲ τὰ τηλεσκόπιά τους. Μὲ χαιρετοῦνε μὲ τὰ κάτασπρα μαντήλια τους. Νά! Μὲ φωνάζουν! «Ἔλα! Θὰ βγοῦμε περίπατο! Ἔλα! Θὰ καθήσουμε 'ς τὸ τραπέζι!» Νά τες! Νά τες! Κάμε γρήγορα, γρήγορα, Κυρὰ Σταμάτα! Δῶσέ μου κἐμένα τὸ μαῦρο μαντῆλί μου. Ἄ! Μπράβο! Ἔρχουμαι! Ἔρχουμαι! Ἔρχουμαι!

Κἐνῶ ἀνέμιζε τὸ μαντῆλί του, ἔπεσε βαρὺς 'ςτὴν ἀγκαλιὰ τῆς σαβανώτρας ψιθυριζωντας:

—Ὦ χρόνια, χρόνια! 'Στὸ κύλισμά σας ὅλα τὰ σβύνετε, ὅλα τὰ λυώνετε...

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ὁ ἥλιος 'βασίλευε θολωμένος 'πίσω ἀπ' τὸ λόφο τοῦ Νεκροταφείου, κἔνα βαπόρι πρόβαλε ἀπ' τὸ Κιόμπασι καὶ 'σφύριζεν: Οὔ! Οὔ! Οὔ!

Λὲς καὶ προςκαλοῦσε τὸν Καπετάνιο του, τὸν Ἔρημο τὸν Γέρο, ποῦ ἐκεῖ, ἀπάνου 'ςτὸ μπαλκόνι, ἔγυρε 'ς τὸν κόρφον τῆς σαβανώτρας τὴ στιγμή, ποῦ ἕνα χιόνι ἀπαλὸ-ἀπαλὸ ἄρχισε νὰ πέφτῃ 'ς τὸ νεκρωμένον πρόςωπό του...

Ι. Π. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ

Οἱ καθηγηταὶ ἐν τῇ σχολῇ τῆς κ. Λότνερ κ. κ. Del Frate, König, Winkler, Mancini ἔδωσαν συναυλίαν. Ὁ κ. König εἰς τὸ Concert en sol mineur τοῦ Bruch ἐπέδειξε σπάνιον τάλαντον τετραχορδιστοῦ, ἐθαυμάσθη ὁ κ. Winkler εἰς Concert en la mineur τοῦ Goltermann, ὅπερ ἐξετέλεσε μετὰ πολλῆς δεξιότητος, τὰς γενικὰς δὲ συμπαθείας καὶ θύελλαν ἐπευφημήσεων προεκάλεσεν ὁ νεαρὸς κλειδοκυμβαλιστὴς κ. Mancini, μὲ τὴν ἰδιότροπον, τὴν ἐκκεντρικὴν ἀλλὰ καὶ χαριτωμένην ἐν ταὐτῷ ἐκτέλεσιν τῆς Ballade (No IV) τοῦ Chopin, τοῦ Ριγολέττου καὶ τῶν «Ἀπόκρεω τῆς Πέστης» τοῦ Liszt. Μὲ τὴν ἄλλοτε διακεκομμένην καὶ ἄλλοτε θυελλώδη ἁρμονίαν, συνεκράτησε τὸ ἀκροατήριον, τὸ ὁποῖον ἀληθῶς σπανιώτατα ἐντρυφᾷ εἰς μουσικὰς ἀπολαύσεις.

Η ΤΕΧΝΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ *)

Ὑπὸ τὴν ὤθησιν Καρόλου τοῦ Μεγάλου πολυάριθμοι οἰκοδομαὶ ἀνηγέρθησαν ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν τοῦ Ρήνου, πλεῖστα μέγαρα καὶ ἐκκλησίαι.

Ἑρμόλδος ὁ Μαῦρος διέσωσεν ἡμῖν τὴν περίεργον περιγραφὴν τοῦ μεγάρου τοῦ Ingelheim. (Ἔσση, Δαρμστάτη), κτισθέντος ὑπὸ Καρόλου τοῦ μεγάλου ἀπὸ τοῦ 768—774 καὶ τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε μία τῶν κατὰ προτίμησιν κατοικιῶν Λουδοβίκου τοῦ Εὐσεβοῦς.

Δὲν σώζεται ἐξ αὐτοῦ σήμερον εἰμὴ λείψανα ὄμορφα. Ἐκπλήσσεταί τις πρὸ τοῦ ἀξιοθαυμάστου προσώπου τὸ ὁποῖον ἡ ζωγραφικὴ ἔπαιζεν εἰς τὴν ἁρμονικὴν διακόσμησιν τῶν οἰκοδομημάτων. Ἐπὶ μιᾶς τῶν πλευρῶν τῆς ἐκκλησίας, γραμμὴ διακοπτομένη ὑπὸ εἰκόνων παρίστα ὅλα κατὰ σειρὰν τὰ γεγονότα τὰ ἀναφερόμενα ὑπὸ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀπὸ τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπὶ τῆς ἀπέναντι πλευρᾶς εἰκονίζοντο ὅλαι αἱ λεπτομέρειαι τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς βίου τοῦ Χριστοῦ. Ἡ διακόσμησις τοῦ ἀνακτόρου ἐδείκνυεν ὁποία ἦτο ἡ δύναμις τῶν ἀρχαίων ἀναμνήσεων. Ἔβλεπέ τις ἐκεῖ τὴν ἱστορίαν τοῦ Νίνου, τοῦ Κύρου, τὰς κατακτήσεις τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀννίβα, τὰς κατακτήσεις τῶν Ῥωμαίων. «Εἰς ἕτερον διαμέρισμα τοῦ κτιρίου θαυμάζει τις, λέγει ὁ Ἑρμόλδος, τὰς ὑψηλὰς πράξεις τῶν πατέρων μας καὶ τὰ λαμπρὰ ἔργα εὐσεβείας πιστῆς ἐποχῆς μεταγενεστέρας: τὰς ἀνδραγαθίας τοῦ Καίσαρος, ὅστις ἤνωσε τοὺς Φράγκους μὲ τὴν ἔνδοξον Ῥώμην, τὰς κυριωτέρας πολεμικὰς πράξεις τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τοῦ Θεοδοσίου, τὰς μεγάλας πράξεις Καρόλου τοῦ πρώτου καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ Καρόλου τοῦ Μεγάλου. Αἱ ἀξιομνημόνευτοι αὗται πράξεις καὶ ἄλλαι ἀκόμη διακοσμοῦσι τὸ ἀνάκτορον τοῦτο. Προσηλώνει τις ἐκεῖ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ αἰσθάνεται ἡδονὴν νὰ τὸ βλέπῃ».

Αἱ σωζόμεναι ἀκόμη οἰκοδομαὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς Καρόλου τοῦ Μεγάλου εἶνε σπανιώταται. Ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Λείγηρος ἠγείρετο ὁ ἅγιος Philbort τοῦ Crandlieu, ἡ ἐκκλησία Gocminy des Prés, καὶ ἡ μικρὰ ἐκκλησία τῶν Juévres.

Κάρολος ὁ Μέγας εἶχεν ὡσαύτως ἐνθαρρύνει τὴν τέχνην τῆς μικρογραφίας. Ὑπάρχει μεταξὺ ἄλλων, κατὰ τὸν δ'. αἰῶνα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Καρόλου τοῦ Μεγάλου, ἔργον τοῦ Γονδεσκάλη, καὶ βίβλος Καρόλου τοῦ φαλακροῦ.

Ἀλλὰ τὸ ἔργον Καρόλου τοῦ Μεγάλου δὲν ἐπέπρωτο νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολύ· ἡ Δύσις ἔμελλε νὰ ἐπαναβυθισθῇ εἰς κατάστασιν ἐλεεινοτέραν

*) Συνέχεια

τῆς τοῦ δ'. καὶ ε'. αἰῶνος ἕνεκα τῶν πολιτικῶν πολέμων, καὶ τῆς εἰσβολῆς τῶν Οὔγγρων, τῶν Σαρακηνῶν καὶ πρὸ πάντων τῶν Νορμανδῶν, λαῶν καταστρεπτικωτέρων τῶν πρώτων βαρβάρων, διότι ἐκεῖνοι μὲν ἤθελον μᾶλλον νὰ κατακτήσωσιν, καὶ ὄχι νὰ λεηλατήσωσι πρὸς ἀπεμπόλησιν, ἐνῷ οὗτοι κατέστρεφον ἀσυνειδήτως καὶ διότι, ἄπιστοι ὄντες ἢ ἐθνικοί, ἠσθάνοντο ἡδονὴν πρὸ πάντων νὰ κρημνίζωσι τὰς ἐκκλησίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.—ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΙΒ'. ΑΙΩΝΑ

Μετὰ τοῦ ε'. αἰῶνος ἄρχεται νέα ἀναγέννησις. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, νέος κόσμος ἀνεφάνη. Αἱ εἰσβολαὶ ἔληξαν ἐπὶ τέλους· τὸ φεουδαλικὸν σύστημα ἐγκαθιδρύθη ἐντελῶς. Ἐσχηματίσθησαν μεταξὺ πασῶν τῶν κοινωνικῶν τάξεων δεσμοὶ στενοὶ ἰσότητος, σπανίας διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Κάτωθεν τῆς ἀρχοντικῆς κατοικίας ἥτις εὐρύνεται καὶ καθίσταται ἧττον ἀποκλειστικὴ ἐγείρεται καὶ ἓν φρούριον. Πέριξ τοῦ ἀρχαίου θυσιαστηρίου, ἀνακτισθέντος, εἶνε συνηθροισμένα πλήθη ἄτινα ἀναπνέωσι μετὰ τόσας δοκιμασίας. Ἡ χριστιανικὴ ἐκκλησία, ἥτις ἔμεινεν ἀκλόνητος ἐν μέσῳ τῶν ἀνατροπῶν ἐκείνων, εἶδε τὴν ἐπιρροήν της αὐξανομένην. Ὑπῆρξεν αὕτη ἡ κοινὴ παρηγορία καὶ τὸ κοινὸν καταφύγιον. Μ' ὅλον τοῦτο, ὀργανισμὸς κοινωνικὸς οὐσιωδῶς κατεκερματισμένος καθ' ὃν τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ κληρονομικοῦ δικαιώματος, διέφευγε τὸ αἴσθημα τῆς ἑνότητος. Τὰ ὑψηλότερα ἀξιώματα εἶνε προσιτὰ εἰς ὀλίγους. Ἐξακολουθεῖ ὡς πρὸς τοῦτο ἡ Ῥωμαϊκὴ παράδοσις. Ὁ ἱπποτισμὸς ὅστις ἑνώνει χαρακτῆρα θρησκευτικὸν μὲ τὸν φεουδαλικὸν καὶ στρατιωτικόν, καθίσταται θεσμοθεσία ἥτις ἐπεκτείνεται καθ' ὅλον τὸν Χριστιανισμόν. Κατέστη, ὅπως ἡ ἐκκλησία, ἀλλὰ κατὰ τρόπον διάφορον, ὄργανον ἑνώσεως ἠθικῆς μεταξὺ τῶν διαφόρων τάξεων τῆς κοινωνίας. Ἡμέρωσε τὰ ἤθη, ἀνύψωσε τὰ αἰσθήματα, καὶ προσέδωσε μίαν λεπτότητα εἰς τὴν τέχνην, ὀλιγώτερον ἀναμφιβόλως, ἢ ἐπὶ τῆς ποιήσεως, ἀλλ' ὁπωσδήποτε ἀξίαν ἐκτιμήσεως. Βραδύτερον εἰς τὰς δυνάμεις ταύτας, Ἐκκλησίαν, ἱπποτισμόν, φεουδαλισμόν, προσετέθη καὶ ὁ κοινωνισμὸς ὅστις συνετέλεσε ἐπίσης εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν ταύτην ἀνάπτυξιν.

Τίποτε δὲν δύναται νὰ συντελέσῃ περισσότερον διὰ νὰ ἐννοήσῃ τις τὸν Μεσαίωνα ἢ ἡ θέα μιᾶς μητροπόλεως ἢ μιᾶς μονῆς, ἢ μιᾶς ἐπαύλεως, ἢ ἑνὸς προαστείου.

Ἀρχιτεκτονικὴ

Οἱ πανηγυρισταὶ τοῦ καιροῦ ἐκείνου, τοῦ τόσον ἀμφισβητηθέντος, ἠδίκησαν αὐτὸν ἐκφράσαντες τὸν αὐτὸν θαυμασμὸν δι' ὅλας τὰς πνευματικὰς ἐκδηλώσεις. Εἰς τὰ ἱπποτικὰ ποιήματα, δὲν ὑπάρχει ἀξία τις, καὶ ὅμως ἀποδίδουσι τοιαύτην. Τὸ «ἄσμα τοῦ Ῥολάνδου» εἶνε πολὺ κατώτερον τῆς Ἰλιάδος· ἀλλὰ τὰ κτίρια τῆς τέχνης δὲν φοβοῦνται οὐδεμίαν σύγκρισιν. Αἱ μητροπόλεις, τὰ *λιθογραμμένα αὐτὰ ποιήματα*, τεράστια καὶ οἰκοκυρευμένα ταὐτῷ, ἁπλᾶ εἰς τὰς γενικὰς γραμμάς, καὶ θαυμαστὰ εἰς τὰς λεπτομερείας τῆς διακοσμήσεώς των, αἱ μεγάλαι αὗται μάζαι, αἱ τόσον σεμνοπρεπεῖς, ἔνθα οἱ λίθοι φαίνονται ὅτι ζῶσι ἀκόμη μετὰ πάροδον τόσων αἰώνων, ὡς ὅτε ᾠκοδομήθησαν, εἶνε ἡ ἀληθὴς ἐποχὴ τοῦ Μεσαίωνος.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΣΤΡΟΦΑΙ

Βιβλ. III. Στρ. XIII.

Λέγω πῶς 'μοιάζω μὲ πεθαμένο,
Μὲ τὸν ὁρίζοντα τὸν σκοτισμένο,
Μὲ τὴ βρυσοῦλα τὴ στερεμένη,
Μὲ τὸ λουλοῦδι τὸ μαδημένο,
Καὶ μὲ τὸ φύλλο τὸ σαπισμένο
Πάνω 'στὴ χλόη τὴ χλωμιασμένη.

Δεντρὶ ποῦ κόβουνε μ' ἀπονιὰ
Σὲ δάσος δίχως μιὰ πρασινάδα
Καὶ νεκροκρέββατο θὲ νὰ γενῇ,
Μὲ τοῦ χειμῶνα τὴν καταχνιά,
Μ' ὅλη τὴ φύσι ποῦν' 'στὴν ἀράδα
Γεμάτη θλίψι παντοτεινή.

Ὅμως μὴν κ' εἶμαι σὰν πλειὸ πολὺ
Ὅμοιος 'στὸν ἄπειρο Ὠκεανό,
Ὅπου ὁλοζώντανος κ' αἰώνια ἀνθίζει,
Ὅπου τὸ χρόνο, γοργὸ πουλί,
Νὰ φεύγῃ ἀφίνει, καὶ 'στὸν γυμνὸ
Τὸν ἄμμο σέρνεται, βογκάει κι' ἀφρίζει;

Βιβλ. IV. Στρ. XV.

Παρίσι πῶς μὲ 'κούρασες, καὶ σύ φθινόπωρο θολό!
Καὶ πόσο λαχταρῶ νὰ ἰδῶ κομμάτι
Τὸν κάμπο νὰ βεργολυγᾷ, νὰ κυματίζῃ τὸ γιαλὸ
'Στὸ φύσημα τὸ πρόσχαρο τοῦ μπάτη.

Ὅμως Παρίσι, ποιᾶς λογῆς, τί φίλτρο μαγεμένο,
Τὸν ἐδικό σου τὸν καϋμὸ ἀξίζει;
Νοέμβρη, 'ξέρεις πῶς τὸ φύλλο σου τὸ νεκρωμένο
Μὲ μῦρα τὴν καρδιά μου πλημμυρίζει.

Βιβλ. V. Στρ. XII.

'Στὸ βράχο τὸ μοναχικὸ σὰν θᾶρθω νὰ καθήσω
Μὲσ' 'ςτὴ νύχτα, 'ςτὸν ἀγέρα,
Καὶ τῆς καρδιᾶς, ἀκούοντας ἐσέ, δὲν θὰ 'γροικήσω
Τὸν κάθε χτύπο ποῦ σκορπᾷ 'ςτὴ γῆ 'δῶ πέρα.

Μὴν ἀρκεσθῆς, Ὠκεανέ, 'ςτὸ πρόσωπό μου λίγο
'Απαλὸν ἀφρὸ νὰ χύσῃς,
Μ' ἕνα σου κῦμα χτύπα με καὶ πάρε με νὰ φύγω
Μαζί σου, 'ςτὴν πικράδα σου νὰ μὲ κοιμίσῃς.

JEAN MORÉAS

Μετάφρασις Σ. Σεφεριάδου

CASUS BELLI

ΟΝΔΡΟΣ, μὲ κοιλίαν τὴν ὁποίαν ῥθονερῶς θὰ ὑπέβλεπε οἱοςδήποτε καλόγηρος, μὲ κεφαλὴν ὀγκώδη, ἀλλὰ καὶ μὲ χρήματα ἄφθονα, εἶχε στήσῃ ὁ κ. Καβουρίδης τὰ δίκτυά του εἰς ἕνα ἀφόρητον ὀφειλέτην, τὸν νεαρὸν κ. Ποντικάκην. Ὡς Ποντικάκης ὅμως αὐτὸς διεξέφευγε διὰ τῆς μεθόδου τῶν παρακλήσεων.

Μεταξὺ τῆς φιλικῆς αὐτῆς .... δωδίας παρενετέθη ἀπό τινος ἐν πρόσωπον γυναικεῖον. Ἡ Φλώρα. Νεᾶνις μὲ εἴκοσι ὀδόντας, εἴκοσι ἔτη—ὑποτίθεται εἴκοσι ...—εἴκοσι φίλους, καὶ εἴκοσι ... ὁ ἀριθμὸς τῆς κατοικίας της. Ἀπὸ τὰ μάτια ἐπιάσθηκε ἡ ἀγάπη τοῦ κ. Καβουρίδου, κατὰ τὸ γνωστὸν λόγιον, καὶ εἰς τὰ χείλη ἐπρόκειτο νὰ κατέβῃ— διότι τὰ χρήματα πάντοτε ἑλκύουν, καὶ ἡ Φλώρα ἤνθισε πράγματι ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ κ. Καβουρίδου — ὅτε μίαν ἡμέραν, ἐνῷ εἶχον συμφωνήσῃ νὰ ἐξέλθουν μαζῇ περίπατον, ἀντὶ νὰ εὕρῃ εἰς τὸ σπῆτι τὴν θαυμασίαν φίλην του, εὗρε τὴν κοινολογουμένην ... μέλλουσαν πενθεράν του.

— Ἡ Φλώρα;

— Ἦλθεν ὁ κ. Ποντικάκης καὶ ἐπῆγαν ἕως ἔξω διὰ νὰ πάρῃ ὀλίγον ἀέρα τὸ κορίτσι ....

Ἡ κοιλία τοῦ κ. Καβουρίδου, ἂν καὶ εὐρυτάτων διαστάσεων, δὲν ἐχώνευε τοιαύτας ἀποτυχίας. Καὶ δεινὸν συνέλαβε σχέδιον ἐκδικήσεως.

Ὡς casus belli ἐχρησίμευσεν ἡ ἐκδρομὴ ἐκείνη ἥτις ἐπληρώθη μὲ μίαν .... διαμαρτύρησιν συναλλαγματικῆς τοῦ κ. Ποντικάκη, εὑρισκομένης εἰς χεῖρας τοῦ κ. Καβουρίδου.

Τὴν πρώτην ἐρωτικὴν ἐπιστολὴν τοῦ κ. Ποντικάκη ἔλαβεν ἡ Φλώρα ἐκ τῶν... φυλακῶν.

Καὶ δεινὸν συνέλαβε σχέδιον ἐκδικήσεως ὁ κ. Καβουρίδης

Ἐπῆγαν ἕως ἔξω διὰ νὰ πάρῃ ὀλίγον ἀέρα τὸ κορίτσι ...

Η ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΟΛΥ καλὴ μαθήτρια. Αἱ διδασκάλισσαι τὴν ἀγαποῦν ὑπερβολικά. Οἱ καθηγηταὶ τὴν θαυμάζουν. Ἤ, ἐπὶ τὸ ἀκριβέστερον, αἱ διδασκάλισσαι θαυμάζουν τὸ πνεῦμά της καὶ οἱ καθηγηταὶ ἀγαποῦν τὰ μάτια της.

Εἰς καθηγητὴς ἰδίως, παρετήρησε κάτι τι ἔκτακτον εἰς τὴν μαθήτριαν αὐτήν, ὁσάκις τὴν ἐξήταζε. Ἐγνώριζε θαυμάσια ἀπὸ ... στήθους τὰς τέσσαρας *συζυγίας* τῆς γραμματικῆς. Ἐὰν ἔκαμνε ἐνίοτε καὶ κανὲν λᾶθος, διὰ τὸν καθηγητὴν παρήρχετο ἀπαρατήρητον. Τὸν ἀνεστάτωναν τόσον πολὺ τὰ γλυκύτατα μάτια τῆς μαθητρίας, ὥστε τίποτε ἄλλο δὲν ἀντελαμβάνετο, παρὰ τὸν βαθμὸν 10, τὸν ὁποῖον τῆς ἔδιδαν ἐκ συνηθείας πλέον οἱ ... δάκτυλοί του.

Ἀλλ' ἡ πολλὴ ἀγάπη τὸν ἔκαμνε νὰ λέγῃ ἀνοησίας, νὰ εἶνε ἀφῃρημένος.

Ἡ θέσις του ἠπειλεῖτο ἐν τῷ σχολείῳ. Ἔπρεπε νὰ ἐπέλθῃ μία διέξοδος.

Μίαν ἡμέραν τὴν ἐπείραζε, μετὰ τὸ τέλος τοῦ μαθήματος, εἰς τὸν διάδρομον.

— Ποῦ κάθεσαι; τὴν ἐρωτᾷ.

— Εἰς τὴν ὁδὸν Εὐωνύμων ἀρ. 90

— Καλά!

Καὶ ἀπεπειράθη νὰ τὴν θωπεύσῃ.

Ἡ ὁδὸς Εὐωνύμων καὶ μετ' ὀλίγον ὁ πατὴρ τῆς μαθητρίας ἐδέχοντο, τὸν ἐρωτόληπτον καθηγητήν!

— Ἡ κόρη σας, κύριε, εἰξεύρει θαυμάσια τὰς τέσσαρας συζυγίας τῆς γραμματικῆς. Ὑπολείπεται νὰ μάθῃ τὴν ὡραιοτέραν. Τὴν πραγματικὴν *συζυγίαν*... τοῦ γάμου. Μοῦ ἀναθέτετε νὰ τὴν μάθω καὶ αὐτὴν εἰς τὴν κόρην σας;

Καὶ ὁ πατὴρ ἐν μακαρίᾳ ἀταραξίᾳ.

— Μάλιστα, κ. καθηγητά. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ξεύρετε ὅτι εἶνε ἡ συζυγία αὐτὴ πολὺ... *ἀνώμαλος*.

— Διατί, παρακαλῶ;

— Ἡ κόρη μου δὲν ἔχει προῖκα. Ἔχει ὅμως ἀρκετοὺς... ῥευματισμούς. Ἂν θέλετε...

— Ποῦ κάθεσαι;
— Εἰς τὴν ὁδὸν Εὐωνύμων.

ΜΕ Η ΚΑΙ ΜΕ Ι

ΜΕΛΑΓΧΡΟΙΝΗ, νόστιμη. — αὐτὸ ἐννοεῖται — καὶ πολύ, μὰ πολὺ πεπαιδευμένη. Αἰωνίως μὲ τὸν Παράσχον καὶ τὸν Παπαρρηγόπουλον ἔχῃ νὰ κάμῃ. Σχεδὸν ἔγεινε καὶ αὐτὴ ποιήτρια. Ἔγραφε κάθε ἡμέραν, καὶ κάθε νύκτα ἐξέσχιζεν ὅ,τι ἔγραφε. Καὶ ἰδοὺ ὁ λόγος, δι' ὃν ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγον καιρὸν κατώρθωσε νὰ γράψῃ μερικὰ πραγματάκια καλά.

Μίαν ἡμέραν ἔγραψεν ἓν ποίημα διὰ τοὺς ἀγῶνας τῆς Κρήτης. Πρὶν ὅμως τὸ στείλει πρὸς δημοσίευσιν, ἐγύρευε μὲ τὸ κερὶ ἕνα *κρητικόν*. Ἕνα βράδυ, ὁ πατέρας της, ἕνας λαμπρὸς ... χασομέρης, τῆς λέει: «Παιδί μου, πρέπει νὰ παντρευθῇς, καὶ ξεύρεις ηὗρα ἕνα καθὼς τὸν θέλεις ... Εἶνε Κρητικός. Ἀλλά ...»

Καὶ ἡ λογία δεσποινὶς ἐξαλλος ἐκ χαρᾶς.

— Τί καλά! Θὰ μοῦ κρίνῃ καὶ τὰ ποιήματα!... Ναί, μπαμπᾶ μου, ἀκοῦς ἐκεῖ!

. . . . . .

Τὰ ἀποσιωπητικὰ εἶνε ἐφεύρημα τῆς Πυθαγορείου Σχολῆς.

Πόσα ὅμως δὲν λέγουν! Φαντασθῆτε μόνοι σας τι ἠμποροῦσε νὰ γίνῃ εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα.

Ἦτο Κυριακὴ καὶ ἀνεμένετο ὁ γαμβρὸς εἰς τὸ σπῆτι τῆς λογίας δεσποινίδος. Τί παλμοί, τί ἀνησυχία! Τὸν ἐφαντάζετο ἰσχνόν, μὲ δίοπτρα, κοντόν, ἐμβριθῆ τέλος πάντων ἄνθρωπον. Τόσῳ σοβαρόν, ὥστε ἀμφέβαλλεν ἂν ἔπρεπε νὰ τοῦ κάμῃ καὶ λόγον κἂν περὶ τῶν ἐπὶ τοῦ Πηγάσου ἀναβάσεών της.

Βαρεῖα μαγκοῦρα σείει τὴν ἐξώθυραν. Οἱ

Κρητικὸς πελωρίων διαστάσεων, μὲ πυκνὴν γενειάδα, εἰσέρχεται σειόμενος

παλμοὶ τῆς καρδίας της ἀνανεοῦνται. Ἡ ἀνυπομονησία κορυφοῦται.

—Ὁ γαμβρός, ἔρχεται ὁ γαμβρός!... ἑτοιμασθῆτε, φωνάζει ὁ χασομέρης πατέρας, σπεύδων ν' ἀνοίξῃ τὴν ἐξώθυραν.

Κρητικὸς πελωρίων διαστάσεων, μὲ πυκνὴν γενειάδα, μὲ μπότες κίτρινες, εὐτραφέστατος, εἰσέρχεται σειόμενος. Ἡ κόρη σπεύδει, μὲ τρία τοὐλάχιστον μειδιάματα ἐν ἐνεργείᾳ καὶ ἄλλα τόσα ἐν διαθεσιμότητι, νὰ τὸν ὑποδεχθῇ. Τὸν βλέπει καὶ... καθόλου δὲν ὀπισθοχωρεῖ.

—Ὁρίστε, τῷ λέγει. Καὶ ὁ υἱός σας;

—Ὁ υἱός μου;

—Ὁ Κριτικός.

—Ἐγὼ εἶμαι ὁ Κρητικὸς μὲ τὰ ὅλα μου. Μόνο τῆς ἀσημένιαις πιστόλαις μου δὲν ἔχω μαζή μου, μὰ κείναις τῆς φυλάω γιὰ τοὺς γάμους!

Βιαιότατα, ἂν τὰς εἶχε μαζή του, θὰ ἠυτοκτόνει μὲ αὐτὰς ἡ λογία δεσποινίς, ἥτις ἐν τούτοις ἔσπευσε νὰ ἐξέλθῃ τοῦ δωματίου, τοῦ ὁποίου τὴν ἀτμόσφαιραν τώρα εὕρισκε ἀφορήτως πνιγηράν.

* *

Ἔρυγεν ὁ γαμβρός. Ἡ κόρη σπεύδει ἔξω φρενῶν πρὸς τὸ πατέρα της.

—Καλέ, τί ρεζιλίκια, τοῦ λέγει, εἶνε αὐτά;... Τί λεοντάρι εἶνε αὐτὸς ποῦ μοῦ ἔφερες!... Μὰ εἶνε ἀστεῖα αὐτά; Κριτικόν, ἐννοοῦσα ἕνα ἄνθρωπον ποῦ νὰ ξεύρῃ νὰ κρίνῃ ἔργα, καὶ ὄχι ἕνα κοτζάμ ὁπλαρχηγό...

—Τὸ ἴδιο, παιδάκι μου, δὲν κάνει; Τί μὲ Η τί μὲ Ι; Ἄνθρωπος καὶ ἄνθρωπος. Ἔπειτα ἐδὲν τὸν θέλεις αὐτόν; Ἐδῶ εἶνε ὁ ἀντικρυνὸς μπακάλης ποῦ δὲν εἶνε ἀπὸ τὴν Κρήτη...

—Τί, τί; Μπακάλη νὰ πάρω;

—Ναί, κορίτσι μου, νά, γιὰ κύττα ἐκεῖ...

Ἄνωθεν τοῦ καταστήματος ἐκρέματο ἡ ἐπιγραφή: «Κῶτσος Κρητικός».

Θ. Ἀνδρέου

Ναὶ ἢ οὔ;— Φύλλα καὶ φύλλα. — Αἱ ἀξιώσεις τοῦ στομάχου καὶ τὸ πνεῦμα.— Αἱ προσθῆκαι τῶν βιβλιοπωλείων.—Poudre aux yeux.— Ὁ Πρωτεὺς τῶν μηνῶν. — Σύννους καὶ γελόεις.—Αἱ προσωπίδες τοῦ Μαρτίου. — Δύο τρελλόπαιδα. — Ὁ θησαυρὸς τῶν Μεγάρων. —Ὁ θησαυρὸς τῆς ψυχῆς.

ΜΑΡΤΙΟΣ

ΧΟΜΕΝ φιλολογίαν ἢ δὲν ἔχομεν; Τὸ ἐρώτημα ἠδύνατο νὰ ἀπευθυνθῇ μᾶλλον ὡς ἑξῆς:

«Ἔχομεν ἀναγνώστας βιβλίων ἢ δὲν ἔχομεν;» Καὶ εἰς τὴν παρηγορικὴν ἀποφατικὴν ἀπάντησιν θὰ ἐλύετο τὸ ζήτημα, διότι ὅπου δὲν ὑπάρχει χῶμα, εἶνε περιττὸν νὰ ἀναζητῶμεν φύλλα καὶ ἄνθη. Θὰ παρετήρει τις, ὄχι ἴσως ἀφυῶς ὅτι εἶνε περισσότερα τὰ φύλλα— δὲν ἐννοῶ τὰ τυπογραφικὰ—εἰς τὴν σύγχρονον φιλολογίαν μας ἀπὸ τὰ ἄνθη. Καὶ αὐτὸ μὲν εἶνε φυσικὸν—καὶ βοτανικῶς καὶ φιλολογικῶς— καὶ εἰς αὐτὰ δὲ τὰ τεραστίως προηγμένα ἔθνη ἡ παραγωγὴ εἶνε μεγάλη εἰς συνήθη ἔργα, ὀλίγα δὲ τὰ ἀριστουργήματα. Ἀλλὰ ποῖος δὲν μοῦ ἐγγυᾶται ὅτι ἂν ὑπῆρχε περιβάλλον εὐνοϊκώτερον πρὸς τὰ ἔργα τοῦ πνεύματος καὶ ἡ φιλολογικὴ παραγωγὴ θὰ ἦτο ἀφθονωτέρα καὶ μᾶλλον εὐελπις καὶ ὅτι τὰ ἄνθη δὲν θὰ ἐσπάνιζον; Ἀλλὰ πῶς νὰ γίνῃ ἐργασία, ὅταν λείπῃ ἡ ὄρεξις, ἡ ἔμπνευσις ἐκ τοῦ περιβάλλοντος — στοιχεῖον καὶ αὐτὸ πολύτιμον προόδου—ὅταν ὀρθοῦται ἀπειλητικὸς ὁ ἀγὼν τοῦ βίου, ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπάρξεως, ἢ διὰ νὰ ὁμιλήσωμεν πραγματικώτερον, ὅταν τοῦ στομάχου αἱ ἀξιώσεις κατατροῦν ἀποκοιμώμενοι; Ἐργασία πνευματικὴ ἀπαιτεῖ ἠρεμίαν σπουδαστηρίου, ἀναγνώστας ἱκανοποιητικοὺς τὸν ἀριθμόν. Ὦ ἂν ἠρωτῶντο αἱ προθῆκαι τῶν ὀλίγων βιβλιοπωλείων μας, ποῖον στεναγμὸν θὰ ἄφνων διὰ τὴν ἀμεριμνησίαν τῶν διαβατῶν καὶ μὲ ποίαν ὀργὴν ἡ κόνις ἡ ἐπὶ τῶν ἐξωφύλλων θὰ ἔπιπτεν ὅλη ἐπάνω μας διὰ νὰ διαμαρτυρηθῇ διὰ τοὺς συγχρόνους Ἀθηναίους, οἱ ὁποῖοι ῥίπτουν σκόνην στὰ μάτια καθ' ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τὸ μόλις γεννώμενον ἐνδιαφέρον τοῦ κόσμου ἐδηλητηρίασαν οἱ ἀπαίσιοι Μαλλιαροί, οἱ ὁποῖοι κατόρθωσαν ὥστε ὁ κόσμος ὄχι μόνον αὐτοὺς νὰ ἀηδιάσῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ σιχαθῇ καὶ κάθε βιβλίον φιλολογικόν, ὡς ἐὰν εἶχε καὶ αὐτὸ τὴν ψώραν τοῦ ψυχαρισμοῦ. Ἀλλ' ἐπίσης δὲν εἶνε δίκαιον νὰ ἀποκρύψωμεν ὅτι δὲν ὑπάρχει καὶ ὁ ἔρως τῆς ἀναγνώσεως, ὅστις θὰ ὡδήγει τὸν καλαίσθητον κόσμον εἰς τὴν ζήτησιν καὶ εὕρεσιν τῶν τόμων τῆς ὑγιοῦς καὶ ἀκμαίας φιλολογίας.

***

Ὁ Μάρτιος μᾶς ἔδειξε τὰς δύο ὄψεις, τὴν ἤρεμον καὶ τὴν θυελλώδη, τὴν καυστικὴν καὶ τὴν ὑγράν. Εἶνε ὁ Πρωτεὺς τῶν μηνῶν. Μὲ ἀστασίαν, πρὸ τῆς ὁποίας θὰ ἐκιτρίνιζεν ἀπὸ ζήλειαν ἡ γυναικεία φιλαρέσκεια, μᾶς ἐνέπαιξεν ἀρκετά. Τὸ πρωὶ σύννους, τὴν μεσημβρίαν γελοῖος, μετὰ ἡμίσειαν ὥραν κλαυθμηρός, μετὰ μίαν ἡλιόλουστος, μετὰ δύο μαινόμενος. Αἱ προσωπίδες ἂν καὶ ὑπῆγορτο εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ χωλοῦ προκατόχου του, ἐθριάμβευσαν.

Καὶ τὰς ἀφῆρει καὶ τὰς ὑπεδύετο μὲ τόσην εὐκολίαν, μὲ ὅσην φέρουν ἐνστάσεις ἀπαρτίας οἱ ἀντιπολιτευόμενοι βουλευταί. Καὶ οὕτω, ὁ Μάρτιος, ὁ μὴν τῆς Ἀνοίξεως, φωρᾶται κακὸς σύζυγος, ἀφοῦ παραχωρεῖ τόσον γενναιοφρόνως τὴν θέσιν του εἰς δύο τρελλόπαιδα, τὸ Φθινόπωρον καὶ τὸ Θέρος.

***

Καὶ φωνάζουν καὶ σκάπτουν διὰ τὸν θησαυρόν. Καὶ τρεχάματα καὶ τηλεγραφήματα διὰ τὸν θησαυρόν. Καὶ συνεντεύξεις καὶ καυγάδες διὰ τὸν θησαυρόν. Ὁ θησαυρὸς αὐτός, ὁ ὀλίγον ἀστεῖος καὶ νεφελοειδής, ὁ ἀρκετὰ ἐν τούτοις τραγελαφικὸς καὶ πολυτάλαντος, ἀνεστάτωσε ὄχι μόνον τὸ χωρίον τῆς τράτας, ἀλλὰ καὶ τὰς Ἀθήνας. Αἱ ἀξίναι βυθίζονται εἰς τὰ στέρνα τῆς γῆς, ῥαντιζόμεναι μὲ τὸν ἱδρῶτα τῆς προσδοκίας, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ μὲ τὴν φλόγα τῆς περιεργείας, πειναλέοι, βυθίζονται καὶ αὐτοὶ εἰς τὰ ἀνασκαπτόμενα χώματα. Καὶ ὁ θησαυρὸς αὐτός, ὁ ὁποῖος καὶ Μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ἂν ἦτο δὲν θὰ ἦτο ὀλιγώτερον περιλάλητος καὶ ἀξιοζήλευτος ἔγινε τὸ κυριαρχοῦν ζήτημα. Καὶ ὅμως, ὅλα αὐτὰ εἶνε τίποτε ἀπέναντι ἑνὸς ἄλλου θησαυροῦ, πολυτίμου ὅσον καὶ ὑπαρκτοῦ, αἰθερίου ὅσον καὶ φλογεροῦ. Ὁ θησαυρὸς αὐτὸς ὑπάρχει τεθαμένος εἰς βάθη ἀπρόσιτα, ἔνθα οὔτε ἡ ἀξίνη δύναται νὰ βυθισθῇ, οὔτε καμμία Σταύραχα δύναται νὰ...σταυροκοπηθῇ ἢ μᾶλλον νὰ ...ξυλοκοπηθῇ. Εἶνε θησαυρὸς ὑψίστης ἀξίας, διὸ καὶ ὁ Δαῖρπφελδ καὶ ὁ Καββαδίας εἶνε ἀναρμόδιοι. Ποῖος εὐτυχὴς θὰ εὕρῃ τὸν θησαυρὸν αὐτόν; Κεῖται εἰς τὴν θωρακικὴν χώραν, ὑπάρχουν δὲ ἄνωθεν αὐτοῦ δύο φωτεινότατα σημεῖα. Ὦ θησαυρὲ τῆς ψυχῆς, ὦ ἀγαπῶσα καρδία, ποῖος ἠμπορεῖ νὰ σὲ ἐξιχνιάσῃ καὶ νὰ σὲ ἀποκαλύψῃ;

ΔΑΦΝΙΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Μία προτομὴ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου

Ὁ «Κῆρυξ τῆς Ν. Ὑόρκης» εἰς τὴν παρισινήν του ἔκδοσιν ἀνέγραψε πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, ὅτι εἰς Παρισίους εὑρίσκεται προτομὴ μαρμαρίνη τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, τὴν ὁποίαν κατέχει Σεβετζιάν τις, πιθανῶς Ἀρμένιος, καὶ ἡ ὁποία ἀποδίδεται εἰς τὸν Σικυώνιον Λύσιππον.

Εἶνε γνωστὸν εἰς τοὺς ἀρχαιολογοῦντας, ὅτι δυστυχῶς κανὲν ἔργον τοῦ μεγάλου τούτου τεχνίτου δὲν διεσώθη μέχρις ἡμῶν, μολονότι μία παράδοσις ἀποδίδει εἰς τὸν καλλιτέχνην αὐτὸν τοὺς τέσσαρας ἐν Βενετίᾳ σωζομένους ἵππους. Διὰ τοῦτο ἡ προτομὴ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου μόνον κατὰ συμπεράσματα ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ τεχνοτροπίας δύναται ν' ἀποδοθῇ εἰς αὐτόν.

Ὁπωσδήποτε ὁ Λύσιππος, μιμητὴς τοῦ Φειδίου, ἀπέκτησε μεγίστην φήμην κατὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα. Καινοτομῶν εἰς τὴν τέχνην του, παρέστησε τοὺς ἀνθρώπους φυσικωτέρους ἀφ' ὅ,τι τοὺς ἤθελεν ἡ κλασικὴ σχολὴ τοῦ Φειδίου, εἰς τοῦτο δ' ἴσως ὤφειλε τὴν εὔνοιαν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ὅστις μόνον εἰς αὐτὸν ἐπέτρεπε νὰ κάμνῃ τοὺς ἀνδριάντας του, ὅπως μόνον εἰς τὸν Ἀπελλῆν τὰς εἰκόνας του. Μεταξὺ ἄλλων ἔργων τοῦ Λυσίππου ὑπῆρξε καὶ τὸ παραγγελθὲν εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ἀθηναϊκοῦ δήμου ἄγαλμα τοῦ Σωκράτους καὶ ὁ περίφημος Ζεὺς τοῦ Τάραντος ὕψους εἴκοσι μέτρων, ἐν γένει δὲ τὰ ἀγάλματα ἅτινα ἐφιλοτέχνησεν ὁ Σι-

κυώνιος γλύπτης λέγεται, ὅτι εἶνε πλειότερα τῶν 1500.

Ἡ εἴδησις τῆς ἀνακαλύψεως τῆς προτομῆς ταύτης, ἡ ὁποία ἀποδίδεται εἰς τὸν Λύσιππον κυρίως ἐκ τῆς γνωστῆς εὐνοίας ἧς ἀπήλαυε παρὰ τῷ Μ. Ἀλεξάνδρῳ καὶ τῆς πληροφορίας, ὅτι ἔργα του ὑπῆρξαν οἱ πλειότεροι ἀνδριάντες τοῦ κατακτητοῦ, ἔκαμε μεγίστην αἴσθησιν, εἰδικοὶ δὲ ἄνδρες καταγίνονται ἤδη πρὸς ἐξακρίβωσιν τοῦ γεγονότος.

— Ἀπέθανεν ὁ Γάλλος ἀρχαιολόγος J. Bulliot, εἰδικὸς διὰ τὰς ἀρχαιότητας τῆς Γαλλίας.

— Ἀπέθανεν εἰς Σὰν Ρέμο ὁ Γερμανὸς ἀρχαιολόγος F. Kraus, καθηγητὴς τῆς ἱστορίας καὶ χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Στατσβούργου. Διετέλεσεν ἐπίσης καθηγητὴς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας εἰς τὸ ἐν Φρειβούργῃ Πανεπιστήμιον.

— Προχωροῦν αἱ ἀνασκαφαὶ ἐν Λευκάδι πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ μεγάρου τοῦ Ὀδυσσέως, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ κ. Δαῖρπφελδ. Αἱ ἐργασίαι γίνονται ὑπὸ 50 ἐργατῶν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Σκάρου. Πρὸς ν. εὑρέθησαν τέσσαρα ἀρχαῖα οἰκοδομήματα ἀνήκοντα εἰς τὸν ε'. ἢ στ'. αἰῶνα. Ἀνατολικώτερον εὑρέθη κύπελλον τῆς τρίτης Μυκηναϊκῆς ἐποχῆς. Περὶ τῶν τελευταίων ἀνασκαφῶν ὡμίλησεν ἐν τῇ Γερμανικῇ σχολῇ ὁ κ. Δαῖρπφελδ.

— Ἐν τῷ Γερμανικῷ Ἀργ. Ἰνστιτούτῳ Ἀθηνῶν ὡμίλησαν οἱ κ.κ. Κόλμπε καὶ Ἐδράρερ περὶ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Περγάμου.

— Ὁ κ. Σδορῶνος ἐξέδωκε τόμον «Περὶ ἑρμηνείας τῶν μνημείων τοῦ Ἐλευσινιακοῦ μυστικοῦ κύκλου», στεφθέντα ὑπὸ τῆς ἐν Παρισίοις Ἑταιρείας πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν Ἑλλ. σπουδῶν.

— Ἐν Πάτραις ἀνευρέθησαν ἀρχαιότητες ἱκανῆς ἀξίας. Ἰδίως μία ὀστεοθήκη σφαιροειδὴς ἀλαβαστρίνη εἶναι καλλιτεχνικωτάτη, σχήματος περιέχου. Ἀνευρέθησαν φιαλίδια καὶ μικραὶ δακρυχόοι καὶ μικρὸν κιονόκρανον.

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Ζωγράφος ἐξόχου καλλιτεχνικῆς ἰδιοφυΐας ὁ ἐκ Μασσαλίας Marcellin Desboutins ἀπέθανεν ἐν Παρισίοις. Γνωστὰ ἔργα του εἶνε ὁ «Πατὴρ Ὑάκινθος» αἱ προσωπογραφίαι τοῦ Bruant, τοῦ Puvis de Chavannes κλπ. Εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Λουξεμβούργου εὑρίσκεται ὡραία αὐτοπροσωπογραφία του. Ὁ Desboutins ἦτο καὶ ἄριστος ξυλογράφος. Τῷ 1889 ἔλαβε βραβεῖον εἰς τὴν Χαρακτικὴν καὶ τὸ παράσημον τῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς. Ἔζη βίον μᾶλλον μποεμικόν, ἤξιζε δὲ πολὺ περισσότερον ἀφ' ὅ,τι ἐξετιμᾶτο. Μὲ τὴν ἄφθονον καὶ ἄτακτον κόμην, τὴν πίπαν εἰς τὸ στόμα, μὲ τὸ ἰδιότροπον κτένισμα τῆς κεφαλῆς, ἦτο τύπος ἀληθὴς καλλιτέχνου. Εἰς τὴν Comedie Française παρεστάθη καὶ ἓν ἔργον του, «Maurice de Sax».

ΓΛΥΠΤΙΚΗ

Ἀπέθανεν ἐν Neuilly ὁ Γάλλος γλύπτης L. Gander. Ἐγεννήθη τῷ 1845. ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Joutfroy. Ἀπὸ τοῦ 1884 ἐξέθετε ἔργα του εἰς τὰς ἐκθέσεις. La marchande de l'amour, les Meissonneurs, ἡ Ἠχὼ εἶνε τὰ κάλλιστα τῶν ἔργων του.

— Τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Σολωμοῦ ἐν Ζακύνθῳ γενήσονται ὡρισμένως τὸν προσεχῆ Μάϊον. Ἐτοποθετήθη ἤδη τὸ βάθρον.

— Ἐπὶ τῆς μετώπης τοῦ Δημοτικοῦ θεάτρου Ζακύνθου ἐτοποθετήθη γύψινον ἀνάγλυφον, εἰκονίζον τὸν Οὔγον Φώσκολον, ἔργον τοῦ κ. Βρούτου.

— Ἡ ἐν Νεαπόλει θανοῦσα χήρα Μορέλη ἀφῆκε 15,000 λίρας ὅπως ἀνεγερθῇ μνημεῖον ἐν Δομοκῷ εἰς τοὺς κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1897 πεσόντας Ἰταλοὺς ἐθελοντάς.

— Τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ μνημείου Λομβάρδου, στηθέντος ἤδη ἐν Ζακύνθῳ, γενήσονται τὸν προσεχῆ Μάϊον.

— Ἐγένετο σύσκεψις ὅπως ἱδρυθῇ ἐν Ἀθήναις ἀνδριὰς τοῦ ἀειμνήστου βασιλέως Ὄθωνος.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

— 17 σχέδια ἀρχιτεκτονικὰ ὑπεβλήθησαν διὰ τὸ κτήριον τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Καθὰ ἐπιστέλλουσιν ἡμῖν ἐκ Καΐρου τὴν 15 Μαρτίου ἔ. ν. ἔκλεισε τὸ 12ον Salon αὐτόθι, ἐν ᾧ ἐξετέθησαν 231 πίνακες. Ἐπωλήθησαν δὲ μόνον 18, τῶν μικροτέρων τιμῶν. Ἂν παραβάλῃ τις τὴν 12ην ταύτην ἔκθεσιν πρὸς τὰς πρὸ 3 ἢ 4 ἐτῶν εἶνε ἀληθὴς παρωδία. Ἐκτὸς μερίδος τινος τῶν ὀλίγων καλλιτεχνῶν τῶν διαμενόντων ἐν Καΐρῳ καὶ ἑνὸς ἢ δύο διαβατικῶν, οἱ λοιποὶ ἐκθέται ἦσαν ἐρασιτέχναι. Ἀπέτυχεν ἡ ἔκθεσις οἰκτρῶς εἰς ποσὸν ἔργων, ποιόν, πωλήσεως καὶ ἐπισκεπτῶν. Ὀλίγιστα τὰ μέτρια ἔργα, τὰ ἄλλα ἄθλια. Ἄλλοτε ἐλάμβανον μέρος ὅλοι οἱ τοῦ Καΐρου καλλιτέχναι, τῶν Παρισίων καὶ ἄλλων πόλεων. Ἐφέτος ὄχι μόνον οἱ τελευταῖοι ἔλλειψαν ἐν σώματι, ἀλλὰ καὶ τὸ ἓν τρίτον τῶν τοῦ Καΐρου ἀπέσχον καὶ τοῦτο συμβαίνει ἀπὸ 3 ἢ 4 ἐτῶν. Ἡ ἀποχὴ αὕτη εἶναι συνέπεια τοῦ ἐπιμόνως ἐφαρμοζομένου συστήματος νὰ ἀναμιγνύωνται ἀτάκτως πίνακες καλλιτεχνῶν σοβαρῶς κατηρτισμένων μετὰ κακοτέχνων συμπιλημένων χρωμάτων ἐχόντων ἀξίωσιν εἰκόνων, νὰ σχηματίζωνται δὲ μόνον 2 ἢ 3 ὡς ἐκκλησιαστικὰ hôtel ἐκ τῶν ἐκθεμάτων τῶν ἀπαρτιζόντων τὴν ἐπιτροπὴν καλλιτεχνῶν ἐνῷ τὰ τῶν ἄλλων συναδέλφων τοποθετοῦνται εἰς διαφόρους ἀποστάσεις εἰς ὕψη, ὥστε ν' ἀποβαίνῃ ἀδύνατον εἰς τὸν ἐπισκέπτην ν' ἀντιληφθῇ τὸ ποσὸν καὶ ποιὸν τῆς ἀποστολῆς ἑκάστου καλλιτέχνου. Τὸ μονοπώλιον τοῦτο τῶν θέσεων, ἄλλαι μικρότητες, αἵτινες κατ' ἔτος ἐπαναλαμβάνονται συστηματικῶς καὶ πάντοτε ζωηρότερον, ἐπήνεγκον τὴν συστηματικὴν ἀποχὴν πολλῶν καλλιτεχνῶν τοῦ Καΐρου καὶ τὴν διὰ παντὸς τῶν ἔξω τοιούτων.

Τὰ ἔξοδα τῆς ἐκθέσεως μέχρι τοῦ π. ἔ. κατέβαλε πάντοτε ὁ διευθυντὴς τοῦ Cercle Artistique (εἰς τὸ ὁποῖον φοιτῶσι κάθε ἄλλο ἢ καλλιτέχναι) ἐφέτος ὅμως ὅτε αἱ ἐργασίαι τοῦ Cercle, τοῦ Bercevat καὶ Poker δὲν ἔφεραν κέρδη, τὰ ἔξοδα ἐπληρώθησαν ἀπὸ τοὺς ἐκθέτας καὶ τῆς εἰσόδου ἤτις ἄλλοτε ἦτο ἐλευθέρα. Δι' ὅλα ταῦτα εἶναι σχεδὸν βέβαιον ὅτι τὸ 12 εἶναι καὶ τὸ τελευταῖον, ἂν δὲν κατορθωθῇ ἡ συγκρότησις νέας ἐπιτροπῆς ἐργαζομένης ἀμερολήπτως. Ἐκ τῶν ἀπαρτιζόντων τὴν ἐπιτροπὴν παρέμειναν μόνον τρεῖς, οἱ καὶ διοργανωταὶ τῆς ἐφετεινῆς ἐκθέσεως κ. κ. Ράλλης, Philippoteaux, Kelly.

— Ἀπεφασίσθη ὑπὸ ὁμάδος διακεκριμένων ἀνδρῶν ἡ συγκρότησις διὰ τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον Διεθνοῦς ἐκθέσεως ἐν Ἀθήναις βιομηχανίας, ἐμπορίου καὶ καλῶν τεχνῶν, ὑπὸ τὴν προεδρείαν ἑνὸς μέλους τῆς Β. οἰκογενείας. Βραβεῖα θ' ἀπονεμηθῶσι χρυσᾶ, ἀργυρᾶ καὶ χαλκᾶ. Ἡ ἔκθεσις θὰ διαρκέσῃ ἕνα μῆνα.

— Τὴν 31 Μαρτίου ἤνοιξε ἡ 6'. καλλιτεχνικὴ ἔκθεσις τοῦ «Πανιωνίου συλλόγου» Σμύρνης. Ἐστάλησαν ἐξ Ἀθηνῶν 36 πίνακες, ἐν οἷς ἐπιτραπέζια, ἄνθη καὶ τὸ «Πρῶτον μάθημα μουσικῆς» τοῦ κ. Ἰακωβίδου, εἰκόνες τῶν κ. κ. Φωκᾶ, Ὀθωναίου, Σαββίδου, τῶν δεσποινίδων Φλωρᾶ, Λασκαρίδου κλπ.

ΛΟΥΚΙΑ ΙΩΑΝΝΟΥ.—Εἶνε ἡ μοναδικὴ Ἑλληνὶς ἀρπίστρια. Διακριθεῖσα ἐνωρὶς εἰς τὸ κλειδοκύμβαλον, μετέβη εἰς Βιέννην, εἰς τὸ Conservatoire τῆς ὁποίας ἐπὶ ἑπταετίαν ἐσπούδασε τὴν ἄρπαν, ἣν κρούει ὑπεροχῶς. Ἡ δεσπ. Ἰωάννου εἶνε μαθήτρια τοῦ ἐσχάτως ἀποθανόντος ἀρπιστοῦ Ant. Zamara.

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ "ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ,,

Γενικὸς ἀντιπρόσωπος τῆς «Πινακοθήκης» διὰ τὴν Αἴγυπτον, πλὴν τῆς Ἀλεξανδρείας, εἶνε ὁ κ. Ν. Κούτσινας, περιοδεύων ἀνταποκριτὴς τῆς «Ὁμονοίας» διὰ δὲ τὴν Ῥωσσίαν ὁ κ. Ἀν. Μάλτος ἐν Ὀδησσῷ (Alexandrowski Prospect No 3).

Φύλλα *τῆς «Πινακοθήκης» πωλοῦνται ἐν Ἀθήναις εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἑστίας», Σαλιβέρου, Ἐλευθερουδάκη, Μπέκ. Ἐν Πειραιεῖ εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον Γ. Ἀλεξάκη. Ἐν Κερκύρᾳ εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον Σ. Γουλῆ. Ἐν Σύρῳ, Λαρίσσῃ, Ναυπλίῳ εἰς τὰ πρακτορεῖα τῶν ἐφημερίδων. Ἐν Καλάμαις εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον Βουγιούκα. Ἐν Τήνῳ εἰς τὰ γραφεῖα τῆς «Προόδου». Ἐν Πόρτ Σαΐδ εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον Παπαντωνοπούλου. Ἐν Σμύρνῃ εἰς τὰ γραφεῖα τῆς «Ἀμαλθείας». Ἐν Ν. Ὑόρκῃ εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἀτλαντίδος.» Ἐν Καρλοβασίῳ Σάμου εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον Ν. Σαράντου. Ἐν Βουκουρεστίῳ εἰς τὰ γραφεῖα τῆς «Ἴριδος».*

Ἀνταποκριταί. *Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἀλ. Παπαδόπουλος δημοσιογράφος, ἐν Ζακύνθῳ Λ. Ζώης διευθυντὴς «Μουσῶν». ἐν Κερκύρᾳ Μάρκος Πιέρρης, ἐν Πύργῳ Τρύφων Κανελλόπουλος, ἐν Μιτυλήνῃ Π. Λιβαδιώτης, ἐν Χανίοις Ἀρτεμισία Λανδράκη διευθύντρια «Σπινθῆρος», ἐν Θεσσαλονίκῃ Ἡρ. Φερνάνδες (Οἶκος Ἀλλατίνη), ἐν Βερολίνῳ Ἰω. Χατζηλουκᾶς, ἐν Παρισίοις Π. Διβάρης ἰατρός, ἐν Κων)πόλει Κ. Κοντογιάννης.*

ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΩΡΕΑΙ

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

Οἱ μέχρι τῆς 15 Ἀπριλίου *ἀνανεοῦντες* **ἐτησίαν** *συνδρομὴν τοῦ Β'. ἔτους ἐκ τῶν παλαιῶν συνδρομητῶν τῆς «Πινακοθήκης», λαμβάνουν, ἂν θέλουν: τὴν «* **Σφῦραν** *», τὸ ἑβδομαδιαῖον εἰκονογραφημένον σατυρικὸν φύλλον ἧς ἡ συνδρομὴ εἶνε 5 δρ., ἀντὶ 3 δρ. μόνον καθ' ὅλον τὸ ἔτος. Τὸν Α'. τόμον τοῦ μέχρι τοῦδε ἐκδιδομένου «* **Μουσείου** *» τιμώμενον 15 δρ., ἀντὶ 7 δρ. μόνον. Τὴν «* **Ἐπετηρίδα τῶν Φιλοτέχνων** *» πολυτελὲς λεύκωμα καλλιτεχνικῶν ἔργων, τιμωμένην 4 δρ., ἀντὶ μόνον* **δύο**. **Δωρεὰν** *δὲ* **μεγάλην** *φωτοτυπίαν, ἐκδοθησομένην προσεχῶς.*

Οἱ διὰ πρώτην *δὲ φορὰν ἤδη ἐγγραφόμενοι καὶ προπληρώνοντες ἐτησίαν συνδρομὴν μέχρι τῆς 15 Ἀπριλίου λαμβάνουσι μετὰ τῶν εἰρημένων ἐκπτώσεων τὴν «* **Σφῦραν** *», τὸ «* **Μουσεῖον** *», τὴν «* **Ἐπετηρίδα τῶν Φιλοτέχνων** *», πρὸς τούτοις δὲ τὸ «* **Κρυφὸ σχολεῖο** *» τοῦ ἀειμνήστου Γύζη, φωτοτυπίαν ἔξοχον, τιμωμένην 3 δρ., ἀντὶ μόνον μιᾶς δραχμῆς. Τὰς «* **Ἐντυπώσεις τῆς ζωῆς** *» τιμωμένας δρ. 2, ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς καὶ τὰ «* **Χρυσάνθεμα** *» ὧν ἡ ἀρχικὴ ἀξία εἶνε 3 δρ., ἀντὶ δύο. Πρὸς τούτοις θὰ λάβωσι καὶ οὗτοι* **δωρεὰν** *τὴν* **μεγάλην** *φωτοτυπίαν τοῦ β'. ἔτους.* **Ἅπαντα ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.**

—

Παρακαλοῦνται *οἱ κ.κ. συνδρομηταί, ὅπως μετὰ τὴν λῆψιν τοῦ παρόντος φύλλου εὐαρεστηθῶσι καὶ καταβάλωσι τὴν συνδρομήν των, οἱ μὲν ἐν Ἀθήναις συνδρομηταὶ ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ ἀποδείξεως, οἱ δὲ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν Διεύθυνσιν διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς ἢ δι' ἐπιστολῆς ἐπὶ συστάσει.*

—

Ἐπιστροφαί, *μετὰ τὴν διανομὴν τοῦ β'. φύλλου, δὲν γίνονται δεκταί.*

—

Κατεσκευάσθησαν *καλύμματα χρυσόδετα διὰ τὸν α'. τόμον τῆς «Πινακοθήκης». Πωλοῦνται εἰς τὸ γραφεῖον μας ἀντὶ 1,50 δρχ. ἕκαστον. Διὰ τὰς ἐπαρχίας δρχ 2 καὶ διὰ τὸ ἐξωτερικὸν 2 φρ.χρ. Τὰ ταχυδρομικὰ τέλη εἰς βάρος μας.*

—

Λίαν προσεχῶς

Η ΜΕΓΑΛΗ ΦΩΤΟΤΥΠΙΑ

δῶρον πρὸς τοὺς προπληρώνοντας ἐτησίαν συνδρομὴν συνδρομητὰς τῆς **«Πινακοθήκης».**

ΕΞΕΔΟΘΗ
ΕΙΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΝ ΤΕΥΧΟΣ
ΤΟ ΜΑΥΣΩΛΕΙΟΝ
ΔΡΑΜΑ Ν. ΛΑΣΚΑΡΗ
καὶ Π. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΚΔΟΣΙΣ "ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ,,
Πωλεῖται εἰς τὸ γραφεῖον μας ἀντὶ δραχμῆς.

Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

"ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ... *Σελ. 208. Ἔκδοσις Β'. Δρ. 3.*

"ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ... *Διηγήματα εἰκονογραφημένα. Σελ. 64. Δρ. 2*

"ΧΡΥΣΑΝΘΕΜΑ... *Πεζὰ ποιήματα μετὰ πολλῶν χρωματιστῶν εἰκόνων. Σελ. 184. Δρ. 3.*

Πωλοῦνται εἰς τὰ γραφεῖα μας

ΟΙ ΔΥΟ ΠΟΝΟΙ

ΔΡΑΜΑ ΦΡ. ΚΟΠΠΕ

ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ ΑΓΙΔΟΣ ΘΕΡΟΥ

Ἔκδοσις "ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ,,

Τιμᾶται δρ. 1. Ἐπὶ Ὀλλανδικοῦ χάρτου δρ. 2.

Δ. ΚΑΒΡΑΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ

— Ὁδὸς Σταδίου 56. —

Ἀριστοτεχνικὴ ἐκτέλεσις φωτογραφιῶν παντὸς μεγέθους. Στάσεις καὶ φωτοσκιάσεις καλλιτεχνικαί. Τὸ φωτογραφεῖαν τοῦ κ. Κάβρα ἱκανοποιεῖ ὅλα τὰ γοῦστα καὶ ὅλας τὰς ἰδιοτροπίας.

ΕΛΠΙΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΕΝ CHALAKAN ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Τ. ΚΑΖΩΤΗΣ

Συνδρομὴ ἐτησία Δρ. 15.

Ἀπευθυντέον εἰς τὴν «ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ».

Ὅλα τὰ ἀνδρικὰ εἴδη.

ΝΕΟΝ ΑΣΤΥ

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Δ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ

Ἄρθρα ἐφ' ὅλων τῶν ζητημάτων τῆς ἡμέρας.—Εἰδήσεις ἀκριβέσταται.—Τηλεγραφήματα ἐξ Εὐρώπης.

Ὁδὸς Σοφοκλέους 2.—Ἀθῆναι.

Χοροδιδασκαλεῖον Παρισινὸν *Ἀ. Ἀνδρεοπούλου. Πλατεῖα Κάνιγγος. Μαθήματα κατ' οἶκον.*

ΤΟ "ΚΡΥΦΟ ΣΧΟΛΕΙΟ,,

ΕΡΓΟΝ Ν. ΓΥΖΗ

ΦΩΤΟΤΥΠΙΑ ΕΙΣ ΜΕΓΑ ΣΧΗΜΑ

ΕΚΔΟΣΙΣ "ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ,,

Πωλεῖται ἀντὶ 3 δραχ.

"ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΦΙΛΟΤΕΧΝΩΝ,,

Περιέχει μελέτας καλλιτεχνικὰς καὶ φιλολογικάς, ὡς καὶ σειρὰν **ἐννενήκοντα** ἔργων Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν εἰς **ἐγχρώμους φωτοτυπίας** καὶ φωτοτυπογραφίας μετὰ τῶν προσωπογραφιῶν τῶν Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν. Τὸ ὡραιότερον λεύκωμα τῆς Ἑλληνικῆς ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς.

Πωλεῖται εἰς τὰ γραφεῖα τῆς «Πινακοθήκης» ἀντὶ δρ. 4. Χαρτόδετον δρ. 5.

ΧΡΩΜΑΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΝΟΥ ΚΑΙ ΛΥΜΠΟΥΣΗ

Ἐν Ἀθήναις. Ὁδὸς Ἁγίου Μάρκου 34

Ὅλα τὰ εἴδη ζωγραφικῆς ἐν ἀφθονίᾳ. Χρώματα, λινέλαια, βερνίκια, χρωστῆρες, μηχαναὶ πυρογραφίας, καβαλέτα, σχέδια πηλοπλαστικῆς, παλέτες. ἀνδρείκελα, χάρτης ζωγραφικῆς, εἴδη κορνιζοποιΐας.

Βιβλιοδετεῖον *Μιχ. Ἀρνιώτου, ἐν ὁδῷ Κοραῆ 5. Τελεία ἐργασία.*

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΣΑΚΗΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁδὸς Ἑρμοῦ 59 (ἐντὸς τοῦ προαυλίου).

Ὅλα τὰ τεθραυσμένα ἀντικείμενα εἰς τοῦ κ. Σακητοπούλου.

Ριπίδια, πίπες, πλαίσια κλπ.

Παραδίδονται *μαθήματα Γερμανικῆς εἰς ἀρχαρίους καὶ μή. Τιμαὶ συγκαταβατικαί. Πληροφορίαι ὁδὸς Δαιδάλου ἀριθ. 3.* (Συνοικία Πλάκας).

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ ΞΕΝΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Θ. ΙΣΣΑΡΙΣ

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΟΝ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΩΤΑΤΟΝ ΤΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

SPLENDID

Ἑστιατόριον τοῦ αὐτοῦ ξενοδοχείου. Μέγισται αἴθουσαι ἠλεκτροφώτιστοι.

Μουσικὴ τρὶς τῆς ἑβδομάδος.

Δίδονται οἰκογενειακὰ γεύματα.

Souper μετὰ τὸ τέλος τῶν θεατρικῶν παραστάσεων.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1902